

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Кафедра романо-германської філології

Рекомендовано до захисту

Протокол засідання кафедри № _____

від « _____ » _____ 2025 р.

Завідувач кафедри Холмогорцева І.С.

(прізвище та ініціали)

(підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
ФРАЗЕОЛОГІЯ ВОЄННОЇ ТЕМАТИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА
ІСПАНСЬКОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Виконавець:

студентка II курсу магістратури,
групи ІМПЗ-61
Хусточкіна О. І.

Керівник роботи:

Бочарникова Т.Ф.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри романо-германської
філології Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою:

кількість балів: _____

Підпис керівника

Кваліфікаційну магістерську роботу захищено на засіданні Екзаменаційної комісії

Протокол № _____ від « _____ » _____ 2025 р.

Голова Екзаменаційної комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Харків – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЯК ЛІНГВІСТИЧНОГО ЯВИЩА	6
1.1. Визначення фразеологізмів вітчизняними та закордонними дослідниками.....	6
1.2. Типологія і принципи класифікації фразеологічних одиниць.....	12
1.3. Функції фразеологічних одиниць.....	23
Висновки за розділом 1.....	28
РОЗДІЛ 2. ВОЄННА ТЕМАТИКА В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ІСПАНСЬКОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ	30
2.1. Особливості міжкультурного контексту фразеологізмів воєнної тематики.....	30
2.2. Способи та прийоми перекладу фразеологізмів воєнної тематики.....	38
2.3 Порівняльна характеристика фразеологізмів воєнної тематики в українському та іспанському медійному дискурсі.....	50
Висновки за розділом 2.....	54
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59

ВСТУП

Фразеологічні одиниці є важливим об'єктом сучасних лінгвістичних досліджень, оскільки відображають національно-культурну своєрідність, історичний досвід і світоглядні орієнтири носіїв мови. Особливий інтерес становить аналіз висловів, пов'язаних із воєнною сферою, які поєднують елементи історичної пам'яті, емоційно-оцінного сприйняття та культурної символіки. У контексті розвитку медійного простору та посилення міжкультурної комунікації порівняльне вивчення українських і іспанських фразеологізмів цього типу дає змогу визначити специфіку мовного відображення воєнного досвіду та особливості реалізації культурних смислів у сучасному дискурсі.

Актуальність дослідження. Фразеологізми воєнної тематики відображають національно-культурну специфіку мов і забезпечують передачу колективного досвіду та ціннісних орієнтирів у дискурсі. Порівняльний аналіз українських і іспанських одиниць цього типу дозволяє виявити закономірності метафоризації воєнних концептів і специфіку їх комунікативно-стилістичного використання в медійному мовленні.

Об'єктом дослідження є фразеологізми воєнної тематики української та іспанської мов, які функціонують у сучасному медійному дискурсі і відображають процеси мовної динаміки, семантичної інтерпретації та актуалізації воєнних концептів у публічній комунікації.

Предметом дослідження є аналіз способів формування образності, переносного значення та емоційно-оцінних компонентів фразеологічних одиниць, виявлення їхньої функціональної реалізації в медійному дискурсі; вивчення механізмів міжкультурної адаптації, інтерпретації та відображення національно-культурних пріоритетів у мовленні.

Мета дослідження: здійснити порівняльний лінгвокультурологічний аналіз фразеологізмів воєнної тематики в українській та іспанській мовах, визначити їхні структурно-семантичні та комунікативно-стилістичні особливості, класифікувати ці одиниці за семантичними, функціональними та

образними критеріями, а також виявити особливості формулювання національно-культурних пріоритетів у мовленні при перекладі.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати теоретичні підходи до визначення сутності та типології фразеологічних одиниць.
2. Охарактеризувати структурно-семантичні ознаки фразеологізмів воєнної тематики.
3. Класифікувати фразеологічні одиниці за семантичними та функціональними критеріями.
4. Виявити специфіку комунікативно-стилістичного використання воєнних фразеологізмів у медійному дискурсі.
5. Проаналізувати культурно зумовлені образи та семантичні особливості фразеологічних одиниць воєнної тематики в українській та іспанській мовах.
6. Сформулювати висновки щодо міжкультурних особливостей фразеологічних систем обох мов.

Матеріалом дослідження є понад 200 фразеологічних одиниць воєнної тематики, відібраних із сучасних українських та іспанських словників, праць дослідників, а також прикладів із медійного дискурсу, газетних і онлайн-публікацій. Вибір зазначених джерел обґрунтований їхньою репрезентативністю та актуальністю. Словники забезпечують фіксування фразеологізмів і їхніх значень, що є необхідним для системного аналізу та класифікації. Медійні тексти відображають реальне функціонування фразеологізмів у сучасному мовленні, дозволяють дослідити контекстуальні та комунікативні аспекти їх вживання. Використання як українських, так і іспанських джерел забезпечує міжкультурний порівняльний аналіз та дає змогу виявити спільні та відмінні риси репрезентації теми війни у двох мовах.

Методи дослідження: описовий метод; порівняльно-зіставний; компонентний аналіз; контекстуальний; а також елементи корпусного аналізу.

Наукова новизна дослідження. Робота є однією з перших спроб комплексного лінгвокультурологічного та порівняльного аналізу українських та іспанських фразеологізмів воєнної тематики; систематизації таких одиниць з урахуванням їхніх семантичних, комунікативних та культурних параметрів; визначення закономірностей відображення воєнного концепту в різних мовних картинах світу.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані у викладанні курсів із лексикології, фразеології, культурології, перекладознавства та міжкультурної комунікації. Матеріали можуть слугувати основою для створення двомовних фразеологічних словників, розроблення навчально-методичних посібників і практикумів з романської філології.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки та результати магістерського дослідження було апробовано у процесі наукової діяльності. Зокрема, за матеріалами дослідження опубліковано наукову статтю «Фразеологізми воєнної тематики в іспанських соцмережах» у збірнику наукових праць «Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія». Випуск № 75 за 2025 рік.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. У вступі окреслено мету, завдання та методологію дослідження. Перший розділ подає теоретичний огляд підходів до визначення, класифікації та функцій фразеологічних одиниць. У другому розділі здійснено аналіз фразеологізмів воєнної тематики в українському та іспанському медійному дискурсі, з урахуванням міжкультурних особливостей, перекладу та порівняльних характеристик. У висновках узагальнено результати дослідження. Під час роботи проаналізовано 54 джерела, серед яких наукові студії, словники та медійні матеріали українського й іноземного походження. Загальний обсяг дослідження – 57 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЯК ЛІНГВІСТИЧНОГО ЯВИЩА

1.1. Визначення фразеологізмів вітчизняними та закордонними дослідниками

У сучасному мовознавстві спостерігається значний інтерес до вивчення фразеологізмів як стійких словосполучень, що становлять важливу частину лексико-фразеологічної системи будь-якої мови. Численні дослідження свідчать, що мовна картина світу не може бути повною без аналізу усталених виразів, адже саме вони відображають історико-культурний досвід народу та забезпечують образність, емоційність і стилістичне багатство комунікації. З огляду на суспільний характер мови, її елементи, зокрема фразеологізми, зазнають динамічних змін у процесі розвитку, що зумовлює актуальність їх ґрунтовного наукового осмислення. Володіння фразеологічним фондом і правильне його використання розглядається як показник високого рівня мовної компетенції.

Джерела поповнення фразеологічного складу є різноманітними, вони включають автохтонні утворення та запозичення з інших мов. Однак у більшості випадків точні обставини виникнення конкретних фразеологізмів і авторство залишаються невідомими. Досі у лінгвістиці не вироблено єдиного універсального визначення поняття «фразеологізм», придатного для опису цього явища в усіх мовах. Це пояснюється складністю його природи: фразеологізми поєднують ознаки слів і вільних словосполучень, а також демонструють різні рівні синтаксичної організації.

Фразеологічний фонд кожної мови постійно збагачується завдяки прислів'ям, приказкам, афоризмам, літературним цитатам, мовним кліше, які зберігаються та передаються між поколіннями. Фразеологія як розділ мовознавства має подвійний об'єкт: з одного боку, це сукупність фразеологічних одиниць, а з іншого – закономірності їхнього функціонування в

мові. На відміну від вільних словосполучень, фразеологізми відтворюються як готові мовні конструкції, що засвоюються носіями у стабільній формі.

Упродовж історичного розвитку поняття «фразеологізм» зазнало поступової еволюції: від вузьких дефініцій воно розширилося й охопило ширший спектр мовних явищ. У сучасній лінгвістичній парадигмі дослідники визнають, що фразеологічним одиницям властиві не лише номінативна, а й стилістична, експресивна та емоційна функції.

Так, фразеологія (від грец. *phrasis* – «вираз», *logos* – «наука») трактується у двох значеннях: по-перше, як сукупність фразеологічних одиниць певної мови; по-друге, як галузь мовознавства, що досліджує фразеологічний склад. Об'єктом фразеології як науки є вивчення природи фразеологізмів, їхніх структурно-семантичних характеристик та закономірностей функціонування у мовленні. Фразеологізми становлять стійкі словосполучення, які відтворюються у готовому вигляді й не конструюються спонтанно, на відміну від вільних словосполучень. Мовець використовує їх як цілісні одиниці мовної системи, подібно до слів, що зберігаються у його мовному запасі [15, с. 107].

Згідно з українським тлумачним словником, фразеологізм розуміється як усталений зворот, стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний і цілісний за значенням вислів [5, с. 1548].

Лінгвісти з особливою увагою ставляться до вивчення фразеологізмів, так як вони широко задіяні в усіх сферах життя та побуту людини. Ці усталені звороти можна зустріти і в творах класичної літератури, і в сучасних соціальних медіа, у спілкуванні на будь-яких рівнях. Таким чином, фразеологізми виступають не тільки як безпосередньо складові мови, але також як елементи культури народів, їхня невід'ємна одиниця. Тобто, неможливо говорити про ідеальне володіння мовою без вивчення притаманних їй фразеологізмів.

Найбільшу увагу дослідників привертає семантичний аспект фразеологізмів та закономірності їх функціонування в організації висловлювання. У науковій традиції розрізняють фразеологію у вузькому

розумінні – як галузь, що зосереджується на аналізі фразеологічних ідіом і сполук, пов'язаних із значеннями слів; та фразеологію у широкому розумінні, яка охоплює також сталі вирази різних структурних типів із властивими їм семіотичними функціями, зокрема й фольклорні одиниці.

У різні періоди історії в фокусі багатьох вчених предметом вивчення лишались фразеологізми в українській та іспанській мовах. У вітчизняному мовознавстві фразеологія як наука почала формуватися в середині ХХ ст. Зокрема, О. Потебня в своїх працях заклав передумови формування теорії фразеології. Ідеї Баллі також суттєво вплинули на її розвиток. Окрім вище згаданих дослідників, значний внесок у розроблення проблем фразеології здійснили також такі науковці, як: В. Ужченко, Д. Ужченко, М. Кочерган, Л. Скрипник, Д. Сизонов, Х. Касарес, Х. Мартінес Монторо.

Так, В. Ужченко у своїх працях зазначає, що «фразеологія може розглядатися в широкому сенсі як наука, що вивчає всі стійкі словосполучення, незалежно від їхньої семантичної цілісності». Водночас він підкреслює важливість дослідження фразеологічних одиниць у вузькому сенсі, зокрема ідіом, які характеризуються семантичною неподільністю та переносним значенням [27, с. 107].

Л. Скрипник у своїх роботах також розглядає питання класифікації фразеологічних одиниць, акцентуючи увагу на необхідності чіткого розмежування між фразеологізмами та іншими стійкими словосполученнями, такими як афоризми чи цитати [28].

Фразеологія як наука присвячена вивченню фразеологічних одиниць. Вони є знаками вторинного утворення, що мають особливий характер продукту другорядної номінації, яка вважається непрямою. Вона виявляється у взаємодії синтагм, які беруть участь у формуванні нових смислів та створенні додаткового значення поєднання кількох слів або окремого слова. Особливу увагу дослідники зосереджують на знаковій функції фразеологічних одиниць (ФО), їхніх значеннях, а також на структурній та семантичній специфіці. Остання знаходить відображення в ключових ознаках фразеологічності – їх

сталості та відтворюваності. Окрім цього, вчені вивчають походження лексичних складників фразеологізмів, їх синтаксичний та морфологічний склад, синтаксичні зв'язки з компонентами мови, форми їхнього втілення в мовленні, характер обмежень, що виникають в процесі модифікації та чи допускаються вони при утворенні аналогів фразеологізмів.

Таким чином, можемо підсумувати, що першочергові задачі, які вирішують вчені-філологи, незважаючи на їхні погляди та підходи, полягають в дослідженнях системних зв'язків як між фразеологізмами як такими, так і між ними та системою мовних одиниць загалом, тобто, між словами. Окрема увага також приділяється вивченню процесів утворення висловів з точки зору їхнього номінативного та комунікативно-функціонального аспектів і так званій фразеологічній деривації – виникнення нових сенсів та значень слів, враховуючи значення фразеологізму.

При роботі з системністю науковці стикаються з рядом проблем, пов'язаних з описом фразеологізмів як мовних одиниць, адже вони мають специфічну з точки зору структурної семантики організацію. Інша категорія проблем пов'язана з дослідженням їхніх значень та розділенням на групи відповідно цьому критерію, а також з оцінкою фразеологічної полісемії, омонімії, багатоваріантності як окремих явищ. При цьому виявляються граматичні класи фразеологізмів і розкриваються їхні синтаксичні функції. Паралельно проводяться дослідження специфіки функціонально-стилістичного розподілу фразеологізмів, експресивних фразеологічних назв і взаємозв'язок між лексичними способами номінації, які є нейтральними з точки зору мови.

Зазначимо також, що фразеологія та лексикологія, синтаксис та словотворення тісно пов'язані, тому що будова фразеологізмів ототожнюється з принципами поєднання слів або речень, з їхнім відповідним лексичним значенням. Інша мета цієї науки – створення принципів виокремлення ФО, методів їхнього виділення, дослідження та поділення на категорії.

Оскільки фразеологія як наука все-таки зосереджена на вивченні фразеологізмів, розглянемо їхнє тлумачення в працях деяких учених.

В. Ужченко визначає фразеологізм як «стійке словосполучення, яке функціонує як єдина одиниця з власним, часто переносним значенням, яке не є сума значень окремих слів» [27, с. 16]. Це визначення підкреслює семантичну неподільність фразеологізмів та їхню функціональну єдність у мовному контексті.

В свою чергу, М. Кочерган у своїх працях дає визначення фразеологізму як «стійкому словосполученню з переносним або конкретизованим значенням, підкреслюючи його функціональні та семантичні особливості» [16, с. 107]. Це визначення акцентує на стійкості фразеологізмів, їхній переносній або конкретизованій семантиці, а також на їхній функціональній та семантичній значущості в мовному контексті.

Серед сучасних українських філологів також варто виділити Д. Сизонова, який спеціалізується на медійній фразеології та функціональній стилістиці. У своїх працях він визначає фразеологізм як «... стійку, семантично єдину одиницю мови, яка складається з кількох слів і має значення, відмінне від значень окремих слів у її складі» [23]. Ці одиниці функціонують як єдині лексичні одиниці і є важливими для розуміння структури та функціонування мови. Д. Сизонов також підкреслює важливість фразеологізмів у мовній практиці, оскільки вони часто використовуються для вираження емоцій, оцінок, стверджень або заперечень, а також для створення образності та стилістичних ефектів у мові. Він досліджує трансформацію фразеологічних одиниць у публічному дискурсі та сучасних медіа, аналізуючи їхнє вживання у засобах масової інформації, політичних текстах і публіцистичних матеріалах. Його роботи висвітлюють, як сталі вирази змінюють своє значення та форму під впливом актуальних соціально-культурних умов, а також показують взаємозв'язок фразеології з комунікативними та стилістичними функціями мови. Праці Д. Сизонова є важливим джерелом для розуміння сучасного стану української фразеології та її ролі у медійному дискурсі. Спільно з Л. Шевченко, він уклав словник, що об'єднує неолоксику та неофразеологізми в українських

засобах масової інформації, надаючи цінний матеріал для дослідження мовних інновацій у медіа [30].

У своєму дослідженні Х. Касарес визначає фразеологізм як «усталену комбінацію двох або більше термінів, яка функціонує як одиниця речення, і чий єдиний відомий сенс не виправдовується простою сумою звичайних значень її компонентів» [43, с. 9].

Серед іспанських сучасних лінгвістів варто згадати ім'я Хорхе Мартінеса Монторо. Він відомий своїми дослідженнями у сфері фразеології, лексикографії та історії іспанської мови. Він зосереджується на вивченні еволюції фразеологічних одиниць та їх відображення у словниках, особливо в контексті спадщини Х. Касареса. Монторо проаналізував представлення фразеології у словниках іспанської мови до ХХ століття, зокрема в *Diccionario de la lengua española*, а також досліджував концепції та ідеї Касареса щодо класифікації та опису фразеологічних одиниць. У своїх роботах він розглядає фразеологічні одиниці як сталі, багатоконпонентні вирази, які функціонують як єдині семантичні одиниці в мові. Зокрема, у статті *La fraseología en J. Casares* (2002) він зазначає, що фразеологія є дисципліною, яка охоплює широкий спектр досліджень, що надають їй важливе місце в лінгвістичному аналізі. Він також підкреслює, що одиниці фразеології були описані з різних рівнів мови, таких як семантичний, морфологічний, лексичний, синтаксичний, прагматичний та текстуальний, що свідчить про міждисциплінарний характер фразеології.

Різні наукові підходи визначають специфіку трактування терміна. Так, семантичний підхід наголошує на смисловій цілісності, тоді як структурний акцентує на формальній сталій організації. Розвиток фразеології як науки супроводжувався розширенням об'єкта дослідження: від вузьких дефініцій до включення ширших груп сталих виразів, які виконують не лише номінативну, а й стилістичну, експресивну та когнітивну функції.

Аналіз сучасних досліджень демонструє, що фразеологізми є не лише важливою складовою комунікації, а й культурними маркерами, що відображають національну ідентичність. Саме тому вважаємо, що подальше

вивчення типології та принципів класифікації фразеологічних одиниць, їхньої семантики, структурних ознак і функціональних особливостей дозволить глибше зрозуміти як мовну систему загалом, так і специфіку культурних процесів у певному суспільстві. за доцільне

1.2. Типологія і принципи класифікації фразеологічних одиниць

Визначення фразеології не є однозначним, тому що дана наука – багатогранна і потребує вивчення багатьох аспектів. Аналізуючи особливості фразеології і опираючись на предмет її вивчення, можна виділити наступні завдання, що вирішує ця наука:

1. вивчення фразеології в плані синхронії та діяхронії;
2. встановлення взаємозв'язку фразеології з суміжними дисциплінами;
3. розкриття внутрішнього механізму з'єднання компонентів, виявлення змін, що відбуваються у фразеологічній сполучуваності слів;
4. аналіз одиниць фразеологічного складу, що передбачає вивчення їх структури, визначення обсягу фразеології і типової класифікації фразеологізмів;
5. дослідження характеру і властивостей значення фразеологізмів;
6. вивчення функціонування фразеологізмів;
7. інвентаризація фразеологізмів та ін. [2, с. 23].

В основному, дослідники фразеології особливу увагу приділяють аналізу фразеологізмів, що притаманні окремим мовам. Накопичення різноманітного фактичного матеріалу дозволяє шляхом узагальнення окреслити основи фразеології як наукової дисципліни. Проте, без визначення чітких меж, предмет фразеології залишався б неповним, оскільки характер і властивості складових будь-якої галузі знання, а також заснована на певних закономірностях взаємодія між ними, безпосередньо впливають на визначення сфери її дослідження. Визначаючи обсяг фразеології, слід керуватися питаннями методології дослідження та критеріями виділення фразеологізмів. Однак єдиної

точки зору з цього приводу не існує, а отже, немає і загальноприйнятих меж її обсягу. Визначення поняття фразеології змінюється залежно від методів дослідження та теоретичних підходів, інколи настільки, що чітка різниця між стійкими та вільними словосполученнями практично втрачає значення. Доречно також зазначити, що визначення обсягу фразеології залежить від того, чи включає вона у своє поле дослідження стійкі словосполучення, які за своєю природою належать до нефразеологічного типу.

Класифікація фразеологічних одиниць у сучасній лінгвістиці базується на низці принципів, що дають змогу систематизувати різноманітні прояви цього мовного явища. Як відзначав Х. Касарес, а згодом розвивав Х. Мартінес Монторо, «систематизація фразеології можлива лише за умови урахування комплексу ознак: семантичних, структурних і функціональних» [42, с. 145]. При цьому підхід до класифікації не може обмежуватися виключно формальною організацією, оскільки саме семантична специфіка є визначальною у відмежуванні фразеологізмів від інших мовних одиниць.

Першим і найбільш загальновизнаним принципом виступає семантична ідіоматичність. Значення фразеологізму, як правило, не є сукупністю значень його складників, а формується як цілісний смисловий комплекс. Це дозволяє відрізнити власне фразеологічні одиниці від вільних словосполучень. У працях Х. Мартінеса Монторо йдеться про те, що ідіоматичність – це «критерій непередбачуваності значення, який надає фразеологізмам характеру мовної неподільності». Фразеологізм *“luchar codo a codo”* буквально перекладається як «боротися ліктем до ліктя», але його переносне значення полягає у спільній боротьбі, підтримці один одного та солідарності в бою або складних обставинах. Значення не виводиться з окремих компонентів (*“luchar”* = «боротися», *“codo”* = «лікоть»), а формується як цілісний смисловий комплекс. Це відповідає критерію ідіоматичності, про який писав Х. Мартінес Монторо, називаючи його «критерієм непередбачуваності» значення.

Другим принципом є ступінь фіксованості та варіативності. Дослідники наголошують, що фразеологічні одиниці характеризуються стабільністю

компонентного складу, а можливі модифікації є обмеженими. Х. Мартінес Монторо підкреслює, що саме структурна закріпленість забезпечує впізнаваність та відтворюваність фразеологізмів у комунікативній практиці [42]. Розглянемо фразеологізм “*dar en el blanco*” – «*поцілити в ціль*», що використовується як у прямому, так і у переносному значенні, щоб підкреслити успішність дії або операції. Він має фіксовану структуру, що робить його легко впізнаваним у мові та дозволяє повторно використовувати у повідомленнях, військових доповідях або публіцистичних матеріалах. Ця характерна стабільність і стійкість до змін забезпечує точність і виразність комунікації.

Третім принципом вважається синтаксична автономія, яка виявляється в тому, що частина фразеологізмів функціонує як окремі синтаксичні цілі (наприклад, прислів'я або приказки), тоді як інші інтегруються в речення на правах його складників. Такий підхід дозволяє відмежувати, з одного боку, прислів'я та афоризми, а з іншого – стійкі словосполучення. Зокрема, “*poner toda la carne en el asador*” буквально перекладається як «*ставити все м'ясо на гриль*», а в переносному значенні означає «*використати всі ресурси, докласти максимум зусиль*». У військовому контексті це може стосуватися концентрації всіх сил на захисті або наступі. Фразеологізм зберігає смислову єдність із переносним значенням та високу ідіоматичність, його значення не виводиться з окремих слів.

Стійкі сполуки відрізняються від фразеологізмів тим, що їхнє значення переважно прозоре і прямо впливає з окремих компонентів. Наприклад, іспанська стійка сполука “*tomar una decisión*” буквально перекладається як «*прийняти рішення*», де дієслово “*tomar*” («брати») і іменник “*decisión*” («рішення») утворюють логічну та прозору комбінацію слів. У сучасному контексті війни такі сполуки часто вживаються у медіа та офіційних повідомленнях для опису дій політичних або військових керівників, зокрема: “*tomar medidas militares*” («*вжити військові заходи*»).

Важливою є також група функціонально-стилістичних принципів, на які звертають увагу сучасні українські дослідники Д. Сизонов, В. Ужченко,

Д. Ужченко. Вони розподіляють фразеологізми відповідно до сфер уживання: розмовної, художньої, публіцистичної, наукової тощо. У цьому контексті особливого значення набувають експресивність, стилістична маркованість та ідеологічне навантаження, що яскраво простежується у новітніх воєнних і медійних фразеологізмах української мови [26, с. 57].

Нарешті, у сучасних дослідженнях дедалі більшого поширення набувають корпусні принципи класифікації. Цей підхід до поділу та систематизації фразеологізмів спирається на дані з мовних корпусів (великої збірки текстів, які зібрані в електронному вигляді й структуровані для досліджень) [1]. Тобто, замість того, щоб класифікувати фразеологізми лише за інтуїцією або теоретичними схемами, дослідники використовують реальні тексти для обґрунтування категорій. Вони спираються на частотність, продуктивність та варіативність уживання фразеологізмів у національних і спеціалізованих корпусах. Залучення корпусної лінгвістики дозволяє виявляти тенденції розвитку фразеологічного фонду мови, фіксувати появу нових одиниць і відслідковувати зміни у їхній функціональній динаміці [8].

Таким чином, принципи класифікації фразеологічних одиниць у сучасній науці виходять за межі суто семантичного підходу, охоплюючи структурні, синтаксичні, стилістичні й частотні критерії. Така багатовимірність забезпечує комплексне бачення фразеологічної системи та дозволяє адекватно описувати її у сучасному мовознавчому дискурсі.

У цьому контексті особливої ваги набувають праці Х. Мартінеса Монторо, який, спираючись на класичні ідеї Х. Касареса, не лише реконструює його класифікацію, а й розкриває її потенціал для сучасної науки. Саме завдяки його дослідженням поділ фразеологізмів на *locuciones* (стійкі словосполучення, вирази); *frases proverbiales* (афоризми); *refranes* (прислів'я); *modismos* (ідіоми, ідіоматичні вирази) та їхня подальша деталізація за граматичними категоріями (субстантивні, дієслівні, прислівникові тощо) постають не як застаріла схема, а як методологічно продуктивна основа, здатна поєднувати традиційний і сучасний погляд на фразеологічну систему [43].

Найбільш розгорнуто Х. Мартінес Монторо аналізує чотири базові категорії, які виділяв Х. Касарес. По-перше, *locuciones* визначаються як стійкі комбінації двох і більше слів із цілісним значенням, що не зводиться до суми значень окремих компонентів (“*a buen puerto*” – «до доброї гавані», тобто «успішно завершити справу»; “*de tal palo, tal astilla*” – «яблуко від яблуні», тобто «бути схожим, походити на когось»). Саме вони становлять ядро фразеологічної системи й деталізуються за граматичними ознаками: *nominales*, *verbales*, *adjetivales*, *adverbiales*, *conjuntivas*, *preposicionales* тощо. По-друге, *frases proverbiales* охоплюють стійкі вирази з образним забарвленням, моральним або порадицьким змістом, що функціонують як готові мовленнєві формули, здатні надавати висловленню експресивності (“*No hay mal que por bien no venga*” – «Немає лиха без добра»; “*A quien madruga, Dios le ayuda*” – «Хто рано встає, тому Бог допомагає»). Третю групу становлять *refranes*, які Касарес трактує як народні прислів'я, закріплені у мовній традиції, а Монторо підкреслює їхню соціокультурну роль та відмінність від індивідуально-стилістичних виразів (“*Camarón que se duerme, se lo lleva la corriente*” – «Сплячу кравець вода несе», тобто: «Хто не пильнує, того обманюють»; “*Más vale pájaro en mano que ciento volando*” – «Краще пташка в руці, ніж сотня в небі»). *Refranes* зазвичай коротші, ніж *frases proverbiales*, часто римовані, з вираженим повчальним чи метафоричним змістом. Нарешті, категорія *modismos* позначає ідіоматичні конструкції, у яких формальне значення ще менш прозоре, ніж у *locuciones*, і які часто не мають повного синтаксичного відповідника у вільних словосполученнях (“*estar en las nubes*” – «бути в хмарах», тобто «мріяти, неухважно ставитися до реальності»; “*tirar la toalla*” – «кинути рушник», тобто, «здаватися, опустити руки»). Х. Мартінес Монторо зауважує, що саме *modismos* є найбільш проблематичними для класифікації, оскільки їхні межі з іншими групами залишаються розмитими, однак саме ця гнучкість робить класифікацію Х. Касареса живою та методологічно продуктивною для сучасних досліджень [42].

Розглянувши типологію фразеологічних одиниць у її широкому сенсі, запропоновану Х. Касаресом і детально прокоментовану Х. Мартінесом Монторо, доцільно звернутися до наступного рівня диференціації. Йдеться про поділ *locuciones* (стійких словосполучень) за їхньою граматичною природою, що дозволяє простежити функціонування фразеологізмів у системі мови. Така класифікація, що охоплює субстантивні, дієслівні, ад'єктивні, прислівникові та інші різновиди, поглиблює уявлення про структурно-синтаксичну організацію фразеологічного фонду та створює підґрунтя для комплексного аналізу їхніх комунікативних можливостей [43].

Розглянемо детальніше кожен вид фразеологічних одиниць.

1) Субстантивні ФО – позначають людей, предмети чи явища. Вони особливі тим, що мають категорії роду, числа, відмінка та виступають еквівалентами іменникам («біла ворона» – “*oveja negra*”, «прописна істина» – “*verdad de Perogrullo*”, «Ахіллесова п'ята» – “*talón de Aquiles*”, «кінець світу» – “*fin del mundo*”, «голуб миру» – “*paloma de la paz*”). В реченні виконують функцію підмета, іменної частини складеного присудка, додатка.

Субстантивні ФО, в свою чергу, можна поділити на підвиди:

- деномінативні (*denominativas*) – основним компонентом у них є іменник: “*dolor de cabeza*” – «головний біль, проблема, труднощі»; “*punto de ebullición*” – «точка кипіння», тобто межа терпіння або емоційного напруження; “*piedra de tropiezo*” – «камінь спотикання», тобто «перешкода, причина суперечок».

- одиничні (*singulares*): “*el oro del moro*” – «золото мавра», тобто, «обіцянки чогось цінного, що врешті-решт виявляється ілюзією»; “*la hora de San Juan*” – «час Сан Хуана», тобто, «щось відбувається дуже пізно або затягується».

- інфінітивні (*infinitivas*) – це фразеологізми, які схожі на дієслівні і мають відмінність лише в тому, що виступають як безособова конструкцію, яка має невідмінювану форму дієслова (інфінітив): “*Ver para creer*” – «Побачити – значить повірити», використовується для підкреслення скептицизму.

2) Дієслівні ФО – мають загальне значення дії та є дієслівними еквівалентами, а значить, їм властиві категорії часу, особи, виду, числа, способу дії (“*echar la mano*” – «*простягти руку допомоги*»; “*perder el norte*” – «*збитися з вірного шляху*»; “*romper el hielo*” – «*розрядити напружену обстановку*»; “*ir al grano*” – «*перейти до суті*»).

3) Ад'єктивні ФО – розказують про якості, характерні людям, явищам або речам, а також мають спільні з прикметниками функції, тобто, мають рід і число (“*duro de oído*” – «*туговухий, погано чує*»; “*flaco de memoria*” – «*мати погану пам'ять*»; “*blando de corazón*” – «*добродушний, м'який, сентиментальний*»).

4) Займенникові ФО – називають предмет або явище в певному мовленнєвому контексті, виконуючи роль займенника (“*este tío*” – жартівливе або іронічне звернення; аналог займенника в першій особі однини). Ця група є доволі обмеженою; такі вирази передають характерне жартівливе, іронічне або навіть злегка саркастичне ставлення до співрозмовника чи третьої особи.

5) Прислівникові ФО - вживаються для якісної чи кількісної характеристики станів та дій, мають спільні з прислівниками функції (“*a toda vela*” – «*на повному ході/ на всіх парях*», “*a pleno pulmón*” – «*на повну потужність*» (зазвичай про крик чи спів), “*con el corazón en la mano*” – «*від усього серця*»).

6) Вигуківі ФО – мають в своєму складі два або більше окличних слова, які виконують функцію передачі та висловлення всіляких емоцій або побажань (“*¡Madre mía!*” – «*Матінко моя!*»/ здивування, шок, розгубленість; “*¡Ay, Dios!*” – «*Ой, Боже!*»/ вираження полегшення, тривоги, розгубленості; “*¡Qué barbaridad*” – «*Яке жахіття!*»/ подив, обурення, шок).

7) Дієприкметникові ФО – говорять про стан з точки зору ознаки, характерної для людини, предмета чи явища. Їхня основна характеристика – дієприкметник “*hecho*” в якості першого компонента (“*hecho un flan*” – «*бути дуже знервованим або наляканим*»; “*hecho pedazos*” – «*бути розбитим, як*

фізично, так і емоційно»; *“hecho un lío”* – «бути в розгубленості, заплутатись»). Дана категорія є доволі численною.

Перейдемо до службових або другорядних (*conexivas*) ФО, серед яких виділяються два види:

1) Сполучникові ФО – це стійкі звороти, які функціонують як сполучники, поєднуючи частини речень у складні конструкції. Вони складаються з кількох слів і за змістом є нерозривними, тобто їхній склад не змінюється (*“en caso de que”* – «у випадку, якщо»; *“con el fin de que”* – «з ціллю, щоб»; *“a pesar de que”* – «не дивлячись на»).

2) Прийменникові – це стійкі звороти, які беруть на себе функцію прийменників у реченні. Зазвичай складаються з кількох слів, але виступають єдиним цілісним елементом, мають власне значення. Такі фразеологізми часто використовуються для вираження просторових, часових, причинних, цільових та інших відношень (*“al lado de”* – «поруч з»; *“a través de”* – «через, крізь»; *“debido a”* – «у зв’язку з»).

Якщо взяти за основу категорії, на які поділені фразеологізми, то з цього випливає, що для кожного типу існує своя граматична модель. Так, групу субстантивних ФО, характерних іспанській мові, можна класифікувати на наступні моделі відповідно до граматичних критеріїв:

– іменник + прийменник + прикметник або іменник (*“cara de pocos amigos”* – «сердитий, похмурий вигляд»; *“piel de gallina”* – «гусяча шкіра, мороз по шкірі»);

– іменник + іменник (*“coche bomba”* – «замінований автомобіль»; *“palabra clave”* – «ключове слово»);

– іменник + прикметник (*“dinero negro”* – «нелегальні гроші»; *“arte callejero”* – «вуличне мистецтво»).

Що стосується з’єднання ФО між собою, то найчастіше це синонімічні відношення. При цьому, їх внутрішня форма та відтінок можуть різнитися, а значення, пов’язані фразеологічно, тобто фразеологічні константи, є такими, що

формулюють поняття. Як правило, такі фразеологізми мають властивість співвідноситись з однією частиною мови. Варто зауважити, що внутрішній зміст лексичного та семантичного характеру фразеологічних синонімів має різнитись. В іншому випадку, один і той самий фразеологізм може бути сприйнятий не синонімом, а варіацією самого фразеологізму.

Отже, зауважимо, що фразеологічні синоніми є складовими існуючих синонімічних рядів, але не формують їх відокремлені види. Окремі слова нарівні з фразеологізмами є елементами поступового накопичення, збагачення та розширення експресивних та емоційних можливостей синонімічних рядів.

У сучасних українських лінгвістичних дослідженнях, зокрема працях Д. Сизонова та В. Ужченко, фразеологічні одиниці класифікуються з урахуванням функціонально-стилістичних критеріїв, що дозволяє детальніше аналізувати їхнє використання в різних мовних контекстах, таких як публіцистичний, розмовний та літературний.

Д. Сизонов у своїх роботах акцентує увагу на психолінгвістичних аспектах фразеології, зокрема на функціональній ролі фразеологічних одиниць у медіа-дискурсі. Він досліджує, як фразеологізми виконують комунікативні функції в умовах масової комунікації, зокрема в публіцистичних текстах, де вони можуть слугувати для вираження емоційної оцінки, маніпуляції свідомістю аудиторії або створення певного стилістичного [23].

В. Ужченко зосереджується на функціонально-стилістичній класифікації фразеологічних одиниць, розглядаючи їхнє використання в різних стилях мовлення. Він аналізує, як фразеологізми адаптуються до специфіки публіцистичного, розмовного та літературного стилів, виявляючи їхню роль у формуванні стилістичних особливостей тексту та впливі на сприйняття інформації аудиторією [26, с. 278].

Класифікація фразеологічних одиниць за функціонально-стилістичними критеріями включає поділ на:

1. публіцистичні фразеологізми – використовуються для вираження емоційної оцінки, маніпуляції свідомістю аудиторії або створення певного стилістичного ефекту;

2. розмовні фразеологізми – характеризуються неформальним стилем, часто вживаються в повсякденному спілкуванні, можуть бути емоційно забарвленими та експресивними;

3. літературні фразеологізми – використовуються в художніх творах, сприяють створенню образності, стилістичної виразності та глибини змісту.

Динаміка появи нових одиниць у воєнний час та в мас-медіа також є предметом досліджень. Т. Видайчук, зокрема, в статті аналізує, як у період війни в Україні з'являються нові фразеологічні одиниці, які «відображають актуальні соціально-політичні реалії, переживання та настрої суспільства». Ці нові одиниці часто набувають поширення через мас-медіа та соціальні мережі, стаючи частиною повсякденної мови [52, с. 45].

Фразеологічний фонд також активно поповнюється з ще одного джерела – географічних назв або топонімів. Саме ці слова віддзеркалюють життя народу, його сьогодення та минулі часи.

Національна культура завжди асоціюється з певними топонімами, хоча об'єкти та власне географічні назви, до яких вони відносяться, часто знають і в інших країнах. Тож, один з об'єктів аналізу елементів фразеологізмів і, можливо, найцікавіший – топонім. Саме їх дослідження як складових фразеологізмів дозволить глибше відчувати менталітет народу, його світосприйняття, моральні засади та цінності, а також розширити кругозір стосовно географії певної місцевості. Л. Галій є автором статті, присвяченої дослідженню фразеологічних одиниць з топонімічним компонентом у англійській та українській мовах. У цій роботі вона аналізує лінгвокультурологічні та перекладознавчі аспекти таких фразеологізмів, розглядаючи їх функціонування в обох мовах та особливості перекладу. Її робота органічно доповнює ідеї Г. Сударя, оскільки розширює аналіз топонімічних фразеологізмів на міжмовний і перекладознавчий аспект [11].

Згідно цієї теорії, ФО з компонентом у вигляді топоніма доцільно поділити на дві категорії:

1. ФО з географічними назвами, що реально існують або існували раніше (“*ser más grande que la Alhambra*” – «бути важливим чи величним», зазвичай у культурному чи історичному сенсі);
2. ФО з географічними назвами, що є вигаданими або міфічними (“*navegar por el mar de las dudas*” – «переживати період невизначеності або сумнівів»).

Фразеологізм із першої групи “*ser más grande que la Alhambra*” має аналоги і в українській мові. Так, наприклад, вислів «*важити на вагу золота*» має фактично аналогічне значення, але не містить топоніма в своєму складі. Тобто, підсумовуючи, скажемо, що в різних країнах, різних варіантах мови однакове значення фразеологізму не гарантує використання топонімів, тим паче однакових. Це є ще одним прикладом відображення унікального національного колориту країн світу.

Синонімічність та антонімічність можуть утворюватись між мовною і мовленнєвою (авторською) фразеологічними одиницями, а також між стилістично неоднаковими фразеологізмами. При встановленні фразеологічної омонімії (повної або часткової) застосовуються наступні критерії розрізнення: семантичний, морфологічний, синтаксичний.

Аналіз підходів щодо класифікації фразеологізмів дозволив дійти висновку що, з точки зору проведення даного дослідження, найбільш прийнятним є підхід Х. Мартінеса Монторо. Саме він розглядає категорії фразеологізмів, звертаючи увагу на контекст їхнього використання, що дозволяє точно визначити функцію кожного виразу в різних ситуаціях. Це допомагає уникнути шаблонних підходів і робить класифікацію більш універсальною та адаптованою до реальних мовних практик.

По-друге, нам імпонує врахування значення та структури: Х. Мартінес Монторо робить акцент не лише на семантичних особливостях фразеологізмів, але й на їхній структурі, проводячи паралель з частинами мови. Такий підхід

дозволяє класифікувати фразеологізми в тому числі за їхнім формальним виглядом і змістом, що дає можливість ліпше розуміти їхнє функціонування в мові.

1.3. Функції фразеологічних одиниць

Фразеологічні одиниці виконують у мові низку взаємопов'язаних функцій, що відображають їхню багатовимірну природу. З одного боку, як показано в класифікації Х. Касареса і її розширеному варіанті у Х. Мартінеса Монторо, *locuciones*, *modismos*, *frases proverbiales* та *refranes* несуть семантичну функцію, забезпечуючи цілісність значення та формування стійких образів у мовленні. З іншого боку, українські дослідження (Д. Сизонов, В. Ужченко) підкреслюють комунікативно-стилістичну роль фразеологізмів, адже вони дозволяють маркувати текст як публіцистичний, розмовний або літературний, надаючи висловлюванню емоційного забарвлення та експресивності. Крім того, топонімічні компоненти фразеологізмів, проаналізовані Г. Сударем і Л. Галій, демонструють культурно-інформаційну функцію, зберігаючи історико-географічні та етнокультурні відомості, що сприяє більш насиченому сприйняттю контексту висловлювання адресатом. Особливу цінність топонімічні фразеологізми набувають у літературних текстах, де вони не лише збагачують образний ряд, а й допомагають автору передавати локальний колорит, історичні та культурні алюзії. Вони сприяють формуванню міжтекстових зв'язків, оскільки часто пов'язані з відомими подіями, легендами або традиціями певної місцевості. Крім того, такі фразеологічні одиниці можуть виконувати диференційовану стилістичну функцію, відзначаючи рівень офіційності або емоційну насиченість висловлювання, та відігравати роль у конструюванні авторського стилю. З огляду на це, топонімічні компоненти фразеологізмів стають важливим інструментом не лише у лінгвістичних, а й у культурологічних дослідженнях, оскільки вони відображають взаємодію мови, історії та соціокультурних процесів.

Фразеологізми не лише збагачують словниковий фонд мови, а й одночасно виконують семантичну, стилістичну, комунікативну та культурну функції, що робить їх незамінним засобом мовної виразності та інструментом ідентифікації стилю тексту. Водночас вони виступають індикаторами соціокультурної та історичної пам'яті мовного середовища, відображають специфіку національної ментальності та світогляду носіїв мови, а також виконують регулятивну роль у процесі комунікації, дозволяючи уточнювати й підкреслювати відтінки значень та емоційні забарвлення висловлювань.

Доцільно розглянути їх більш детально.

1. Семантична функція. Фразеологічні одиниці виконують ключову семантичну функцію в мові, забезпечуючи цілісність значення виразу та формуючи завершені смислові комплекси, які не зводяться лише до сумування значень окремих слів. Вони виступають як автономні одиниці, здатні передавати складні концепти, стійкі образи, абстрактні ідеї або культурно обумовлені смисли у компактній, впізнаваній формі. Завдяки фіксованій структурі та семантичній цілісності фразеологізми сприяють точності та ефективності комунікації, дозволяючи мовцю передавати інформацію з мінімальною втратою значення. Крім того, семантична функція фразеологізмів забезпечує когнітивну економію мовлення, оскільки складні смислові моделі закодовані в готових мовних одиницях, що полегшує їх сприйняття та відтворення адресатом. Варто також зазначити, що семантична насиченість фразеологічних одиниць часто містить культурно-історичні або соціальні конотації, що робить їх важливими маркерами національної ідентичності та мовного світогляду. Зокрема, *“estar como una ostra”* («бути як устриця») передає смисл бути дуже нудним або нецікавим; *“estar hasta las narices”* («бути до носа») виражає крайній ступінь роздратування чи втоми; *“estar como un niño con zapatos nuevos”* («бути як дитина з новим взуттям») транслює радісний стан через новизну або бажану подію. Ці приклади ілюструють семантичну функцію фразеологізмів: кожен вираз передає повний, завершений смисловий комплекс, який неможливо реконструювати лише шляхом аналізу

окремих слів. Наведені словосполучення не можна зрозуміти буквально, але культурно та семантично вони виступають цілісною смисловою одиницею. Таким чином, семантична функція фразеологізмів забезпечує можливість компактно передавати стійкі смислові моделі, закодovanі у мовних одиницях, що сприяє ефективності комунікації та точності висловлювання.

2. Комуникативно-стилістична функція. Сучасні українські дослідження підкреслюють, що фразеологізми відіграють ключову роль у маркуванні стилю висловлювання. Вони дозволяють тексту чи промові набувати публіцистичного, розмовного або літературного характеру, надають емоційного забарвлення та експресивності. Використання таких одиниць робить мовлення більш виразним, допомагає надавати оцінку ситуації, передавати емоційний стан мовця та його комуникативні наміри. Так, “*partirse de risa*” («розколотися від сміху») підкреслює сильну емоційну реакцію мовця, надаючи висловленню яскравого комічного забарвлення; “*aburrirse como una ostra*” («нудьгувати як устриця») дозволяє акцентувати на негативному емоційному ставленні до ситуації, роблячи промову більш експресивною; “*dar calabazas*” («дати гарбузів») слугує стилістичним маркером, що виражає відмову або неприйняття в соціальному або романтичному контексті. Наведені приклади демонструють, що комуникативно-стилістична функція фразеологізмів полягає не лише у передачі семантичного значення, а й у формуванні стилістичної експресії, емоційної забарвленості та ефективної взаємодії між мовцем і адресатом. Завдяки цьому фразеологічні одиниці стають незамінним засобом живого, емоційно насиченого та стилістично різноманітного мовлення.

3. Культурно-інформаційна функція. Фразеологізми з топонімічними компонентами демонструють особливу здатність зберігати культурно-історичну інформацію, що виявляється як у мовній формі, так і в семантичному наповненні. Вони відображають національні уявлення, географічні реалії та історико-культурні знання, що робить їх своєрідними «носіями пам'яті» народу. Така функція особливо виразна у випадках, коли топоніми

використовуються метафорично: вони не лише номінують певну територію, а й актуалізують цінності, стереотипи чи колективні асоціації, властиві конкретній культурі. Зокрема, іспанський фразеологізм *“poner una pica en Flandes”* («встромити спиц у Фландрії») походить із часів іспансько-нідерландських воєн і вживається в сучасній мові зі значенням «зробити щось надзвичайно складне»; інший – *“ser de Jauija”* («бути з Хаухи») відсилає до легендарного міста достатку в Перу й уживається у значенні «жити безтурботно, у розкоші». Такі вирази не тільки ідентифікують певні історичні чи культурні реалії, а й стають своєрідним маркером колективної пам'яті та культурної ідентичності. Завдяки їм у мові закріплюється уявлення про «своє» і «чуже», що сприяє формуванню національного світогляду та підтриманню спадкоємності культурних традицій.

4. Емоційно-експресивна функція. Фразеологізми виконують важливу роль у передачі суб'єктивного ставлення мовця до дійсності, адже вони дозволяють не лише інформувати, а й впливати на емоційну сферу адресата. Використання сталих виразів посилює експресивність висловлювання, робить його більш образним та виразним, сприяє виникненню комічного або іронічного ефекту. Завдяки цьому мовець може продемонструвати своє ставлення – від схвалення чи захоплення до критики, сарказму чи засудження. Насамперед, іспанський фразеологізм *“quedarse de piedra”* («застигнути, як камінь») уживається для позначення стану сильного подиву або шоку; вираз *“estar en las nubes”* («бути в хмарах») має експресивне забарвлення і використовується для характеристики неуважної, розсіяної людини; *“quedarse boquiabierto”* («залишитися з відкритим ротом»), тобто, здивуватись чомусь. Такі одиниці посилюють емоційний вплив мовлення, надають йому оцінно-експресивного забарвлення, що робить спілкування більш живим та переконливим. У такий спосіб фразеологізми стають інструментом емоційної комунікації, який дозволяє виразити особистісні переживання та підкреслити прагматичний намір мовця.

5. Ідіоматична функція. Вона виявляється в здатності фразеологізму передавати значення, яке не виводиться з буквального значення його складників. Це робить такі одиниці незамінними у створенні стійких образів, метафор та афоризмів у мові. Фразеологізми характеризуються наявністю значення, яке не зводиться до суми лексичних значень їхніх компонентів, а формується як нове, цілісне семантичне утворення. Саме ця особливість визначає їх ідіоматичну функцію, яка полягає у здатності виражати зміст, що не піддається буквальному тлумаченню. Завдяки цьому такі одиниці стають незамінними у створенні стійких образів, метафоричних асоціацій та афористичних висловів. Зокрема, фразеологізм *“buscar tres pies al gato”* («шукати три ноги у kota») означає «шукати проблему там, де її немає» і є показовим прикладом відриву значення від буквального образу; вираз *“tirar la toalla”* («кинути рушник») використовується у значенні «здаватися, відмовлятися від боротьби» й походить із спортивної сфери, проте втратив первинну конкретність і набув метафоричного змісту; вираз *“estar entre la espada y la pared”* («бути між мечем і стіною») уживається у значенні «опинитися в безвихідному становищі, без можливості вибору». У такий спосіб ідіоматична функція забезпечує фразеологізмам здатність слугувати джерелом мовної образності, підтримуючи художню виразність та культурну своєрідність мовлення [6; 41].

Таким чином, фразеологічні одиниці виступають багатовимірними лексичними та комунікативними одиницями мови. Класифікація за Х. Мартінесом Монторо дозволяє виділити різні типи фразеологізмів та визначити їхню семантичну повноцінність і структурну стійкість. Українські дослідження підтверджують їхню комунікативно-стилістичну роль у формуванні публіцистичного, розмовного та літературного контексту, а топонімічні фразеологізми демонструють здатність зберігати культурно-історичну інформацію та підкреслювати національну ідентичність. У результаті, фразеологізми не лише збагачують словниковий запас, а й виконують одночасно семантичну, стилістичну, комунікативну та культурно-

інформаційну функції, що робить їх незамінним інструментом мовної виразності.

Висновки за розділом 1

У першому розділі дослідження було проаналізовано теоретичні аспекти фразеологізмів як лінгвістичного явища. На основі порівняльного аналізу визначень, запропонованих вітчизняними та закордонними дослідниками, встановлено, що фразеологізми представляють собою стійкі словосполучення, значення яких не завжди виводиться з сумарного значення їхніх компонентів. Вітчизняні лінгвісти акцентують увагу на семантичній цілісності та функціональності фразеологізмів у мовленні, тоді як закордонні автори підкреслюють їхню роль у культурному та когнітивному контексті, що дозволяє розглядати фразеологічні одиниці як носії національної ментальності та світогляду.

На нашу думку, класифікація фразеологічних одиниць є ключовим інструментом для розуміння їхньої природи та функціонування в мові. Визначальними критеріями поділу виступають ідіоматичність, ступінь фіксованості та синтаксична автономія, що дозволяє відокремлювати стійкі словосполучення, афоризми, прислів'я та ідіоми. Диференціація за граматичними ознаками (субстантивні, дієслівні, ад'єктивні, прислівникові та ін.) забезпечує систематичне вивчення структурно-синтаксичних характеристик фразеологізмів. Значну роль у класифікації фразеологізмів відіграють функціонально-стилістичні підходи, що враховують сферу уживання (розмовна, публіцистична, літературна) та їхню експресивність. Сучасні дослідження також активно використовують корпусні дані, що забезпечують об'єктивність класифікації та можливість відстеження динаміки розвитку фразеологічного фонду. Отже, комплексний підхід до класифікації фразеологізмів поєднує семантичні, структурні, функціональні та стилістичні критерії і є методологічно продуктивним для сучасної лінгвістики.

Аналіз функцій фразеологізмів у мові дозволив виділити кілька ключових функцій: комунікативно-стилістичну, емоційно-експресивну, культурно-інформаційну та ідіоматичну. Кожна з них виконує специфічну роль у мовленні: забезпечує виразність, передає ставлення мовця, фіксує культурно-історичні реалії та створює стійкі смислові образи, що не виводяться з буквального значення складників. Аналіз прикладів іспанських фразеологізмів показав, що функціональна багатоплановість цих одиниць робить їх незамінними для ефективного та образного спілкування, а також для передачі національної ментальності та культурних кодів.

Таким чином, теоретичний аналіз фразеологізмів дозволив сформулювати цілісне уявлення про їхню природу, класифікаційні ознаки та функціональне призначення. Отже, перший розділ забезпечує теоретично обґрунтовану платформу для подальшого дослідження, спрямованого на виявлення закономірностей функціонування фразеологічних одиниць у сучасній іспанській мові та їхнього впливу на ефективність комунікативних процесів.

РОЗДІЛ 2. ВОЄННА ТЕМАТИКА В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ІСПАНСЬКОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

2.1. Особливості міжкультурного контексту фразеологізмів воєнної тематики

Війни завжди були частиною історії людства, залишаючи глибокий відбиток на долях народів і культур. Світ пережив безліч конфліктів – від античних воєн до сучасних глобальних збройних протистоянь. І хоча сучасний світ прагне миру, війни залишаються реальністю, нагадуючи про важливість дипломатії, єдності та історичних уроків. Війна – це завжди трагедія, яка несе страждання, руйнування та втрати. Вона розділяє народи, знищує життя та залишає глибокі рани в суспільстві на покоління вперед. Іспанія не стала виключенням: від Реконквісти, що тривала майже 800 років, до кривавої Громадянської війни 1936–1939 років, яка розколола країну.

Саме етап Громадянської війни став одним із найглибших соціально-політичних потрясінь у новітній історії Іспанії. Конфлікт призвів до значних людських жертв, глибокого суспільного розколу, тривалого авторитарного режиму та масштабного руйнування інфраструктури. Цей період залишив глибокий слід у колективній пам'яті іспанського народу та визначив політичну траєкторію держави на десятиліття вперед.

Починаючи з другої половини ХХ століття, країна не зазнавала збройних конфліктів на своїй території. І, хоча сучасна Іспанія – це демократична держава, стабільна в політичному, економічному та безпековому вимірах, інтегрована в євроатлантичні структури, в мові закарбувались чорні сторінки її історії. Фразеологізми, що виникли або активізувалися під час громадянської війни в Іспанії, є важливими носіями історичної пам'яті та політичного контексту того часу. Багато з них пов'язані з пропагандою, ідеологічним протистоянням, війною, а також повсякденним життям у стані конфлікту. Розглянемо кілька характерних прикладів фразеологізмів, пов'язаних з тим періодом.

Зокрема, фразеологізм “*quinta columna*”, який дослівно перекладається як «п'ята колона», є одним із найбільш впізнаваних виразів, що виникли в іспанському політичному дискурсі тих часів. У переносному значенні він позначає прихильників ворога, що діють із середини, – зрадників, диверсантів або агентів впливу, які маскуються під частину легального суспільства, але працюють на користь супротивника [41]. Але буквально його значення пов'язують з внутрішніми прихильниками ворога, зрадниками, які діють із середини. Фразу приписують генералові Еміліо Мола, який заявив, що у нього є чотири колони, що наступають на Мадрид, і «п'ята», що знаходиться всередині міста. Поступово фразеологізм еволюціонував в універсальне поняття для позначення прихованої деструктивної сили всередині політичної, соціальної або військової структури. Він активно використовується у пропагандистських цілях як засіб мобілізації населення проти «невидимого ворога», а також для обґрунтування внутрішніх репресивних заходів проти осіб, підозрюваних у нелояльності [47].

Фразеологізм “*ir al frente*”, що в українському дослівному перекладі звучить як «йти на фронт», набув широкого вжитку як у прямому, так і в переносному значенні [50]. Первинно ця лексема функціонувала як буквальный військовий термін, що позначав відправлення мобілізованих або добровольців на лінію бойових дій. З розвитком конфлікту та розширенням мобілізації фразеологізм поширився у повсякденному вжитку, втрачаючи суто технічне забарвлення. Зокрема, вираз почав уживатися у ширшому соціально-політичному контексті, позначаючи не лише участь у збройному протистоянні, а й включення у будь-яку форму боротьби – ідеологічну, медійну, культурну.

Інший приклад – “*pasar por las armas*”, що в перекладі на українську означає «пройти через зброю». У прямому значенні вираз ототожнюється зі стратою військовополонених, політичних опонентів чи підозрюваних у нелояльності шляхом розстрілу. У переносному вжитку він слугує евфемізмом, що пом'якшує згадку про позасудові розправи. Саме в період Громадянської війни в Іспанії даний вираз набув максимальної інтенсивності та став ключовим

елементом риторики репресивної практики, як з боку франкістського режиму, так і з боку республіканської влади. Влада у такий спосіб створювала легітимізований наратив про "виправдану" насильницьку дію, необхідну для збереження порядку або ідеологічної чистоти [45].

Фразеологічний вислів "*no pasarán*", що українською означає «вони не пройдуть» є одним із найвідоміших гасел. Він виконує роль символу непохитного спротиву та патріотичного духу, ставши епіграфом героїчної оборони Мадрида. Семантично вираз виражає заперечення ворогу, непроникність оборони та рішучість боронити рідну землю до останнього. У ширшому контексті фразеологізм перетворився на універсальний символ опору тиранії, гнобленню та злу, що значно розширило його культурне та політичне значення за межами іспанського конфлікту [49].

Україна ж від 2014 року, а особливо з початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році, перебуває в умовах затяжного збройного конфлікту. Сучасна війна має всі ознаки класичної міждержавної агресії: масові ракетні обстріли, окупація територій, систематичне знищення критичної інфраструктури, цілеспрямований терор мирного населення, масштабні переміщення громадян та порушення норм міжнародного гуманітарного права. Масштаби потрясіння значно перевищують ті конфлікти, які в сучасний період переживали більшість європейських країн. Війна стала потужним каталізатором активного формування нових фразеологізмів, неологізмів і переосмислення вже наявних одиниць, що відображають глибокі зміни в досвіді, емоціях і колективній свідомості українського народу.

Фразеологізм «*друга армія світу*», що має виразно іронічний характер, функціонує як стійкий мовний засіб зниження авторитету противника шляхом застосування саркастичної оцінки, спрямованої на висміювання перебільшеної уявної могутності збройних сил Російської Федерації [16]. Аналогічне явище фіксується в іспанському публіцистичному дискурсі періоду Громадянської війни (1936–1939), де вживалося словосполучення "*el invencible ejército de Franco*" («непереможна армія Франко»). У республіканській пресі воно

виконувало іронічну функцію та використовувалося після поразок франкістських військ на окремих ділянках фронту, особливо у початковий період війни. У візуальних сатиричних матеріалах (зокрема газетних карикатурах) слово “*invencible*” нерідко виділяли лапками, що посилювало ефект іронії та підкреслювало невідповідність між пропагандистським образом та реальними військовими результатами.

Інший приклад: «*стояти до кінця*», «*не здаватися*», «*тримати стрій*» – ці вирази раніше використовувались у загальному значенні мужності чи впертості, а нині безпосередньо асоціюються з героїчним спротивом українських захисників. Фраза іспанською мовою “*¡A las barricadas!*”, що активно вживалася в період Громадянської війни в Іспанії (1936–1939), мала не лише буквальне значення, а й володіла потужним символічним навантаженням. Подібно до відповідних висловів українською мовою, цей заклик містив у собі імперативний заклик до негайної дії, демонстрував рішучість та непохитність захисників, а також підсилювався емоційним вигуком “*¡A!*”, що формував атмосферу невідкладності та створював ефект бойового наказу. Таким чином, фраза функціонувала як мобілізаційний лозунг, здатний консолідувати учасників боротьби навколо ідеї колективного спротиву та рішучої оборони.

«*Дати відсіч*», «*йти до перемоги*» – фразеологізми, що до війни вживалися в абстрактних або спортивних контекстах, тепер слугують мовними маркерами патріотичного дискурсу [4]. Так, іспанською часів Громадянської війни фраза “*dar la batalla*” буквально перекладалась як «*дати битву*» або «*дати бій*». У військовому контексті це означає активно вступити в сутичку з ворогом, чинити опір або розпочати бойові дії; у ширшому переносному значенні – це символізує рішучий спротив, протистояння труднощам або конфліктам, здатність протистояти викликам [52, с. 48].

Отже, воєнний досвід значною мірою актуалізує в обох мовах – іспанській та українській – дієслівні фразеологізми, що позначають ключові аспекти участі у бойових діях, знищення ворога, а також стійкість і боротьбу. Зокрема, у військовому дискурсі іспанської мови поширені вирази на кшталт

“*ir al frente*” («*йти на фронт*»), які вербалізують безпосередню участь у бойових операціях. Аналогічну функцію в українській мові виконують відповідні фразеологізми, наприклад, «*йти на фронт*».

У сфері знищення противника зустрічаються евфемізми, що маскують жорстокість дій, зокрема іспанський вислів “*pasar por las armas*” («*пройти крізь зброю*»), який вживається для позначення страти або ліквідації ворога. Українська мова демонструє подібну тенденцію в застосуванні евфемістичних термінів, таких як «*200-й*» (позначення загиблих) або «*мінус*» (знищення техніки чи особового складу).

Окрім того, у військовому та політичному дискурсі обох культур формуються стійкі гасла, які набувають статусу фразеологізмів і виконують важливу мобілізаційну функцію. Іспанський лозунг “*No pasarán*” («*Вони не пройдуть*») став символом героїчного захисту та непохитної оборони. Йому відповідає українське гасло «*Слава Україні!*», яке в умовах сучасної війни набуло значення вираження героїчного спротиву та патріотичної єдності.

Таким чином, спільними рисами фразеології обох мов є активізація дієслівних конструкцій, що описують військові дії, використання евфемістичних засобів для опису смерті чи поразок, а також створення гасел, які консолідують суспільство у період воєнних конфліктів. Це свідчить про універсальні механізми формування воєнної фразеології як засобу мовного вираження колективного досвіду та ідентичності.

Варто також зазначити, що між фразеологізмами, що сформувалися в період Громадянської війни в Іспанії (1936–1939), та тими, які виникли або активізувалися у контексті сучасної війни в Україні, існує низка відмінностей. Вони зумовлені історичним контекстом, ідеологічною структурою конфлікту, соціолінгвістичними умовами функціонування мови, а також особливостями медіа-середовища, в якому відбувається мовна практика. Відповідно, фразеологічні одиниці обох періодів відображають специфіку часу, суспільно-політичні настрої та технологічні засоби комунікації, що безпосередньо впливають на їх семантику, функціональність і поширеність.

Проведемо порівняльний аналіз фразеологічного матеріалу двох війн.

1. Ідеологічне забарвлення

Іспанська громадянська війна стала джерелом значної кількості фразеологізмів із явним ідеологічним навантаженням, що відображало поляризацію політичних сил – комунізму, фашизму, анархізму. Зокрема, такі вислови, як *“No pasarán”*, *“la quinta columna”* та *“pasar por las armas”*, функціонували не лише як образні мовні звороти, але й виконували роль лінгвістичних маркерів політичної ідентичності та приналежності. Ці фразеологізми стали своєрідними кодами, що вказували на позицію мовця у складній ідеологічній боротьбі того часу, а також слугували інструментами політичної комунікації й пропаганди.

Сучасна війна в Україні фокусує фразеологічне творення навколо національної ідентичності, опору агресії та гуманітарних трагедій, часто з антиросійським чи антиколоніальним підтекстом: *«руській мір»*, *«жесть Бучі»*, *«кадировці»*, *«бавовна»* – мають насамперед публіцистичну та сатиричну функцію, а також виконують роль мовного опору.

2. Функціонально-стилістичні особливості

Іспанські фразеологізми періоду Громадянської війни відзначаються тенденцією до формалізованого стилю, що зумовлено їх широким використанням в офіційній риторичі, пресі та агітаційних матеріалах. Зразками такого високого стилю є вирази *“héroes del pueblo”* (*«герої народу»*) та *“enemigos de la patria”* (*«вороги батьківщини»*), які слугували засобами ідеологічного підкріплення та мобілізації мас.

Натомість українські військові фразеологізми, що виникли або набули поширення в умовах сучасного конфлікту, мають переважно розмовний характер і формуються в середовищі інтернет-жаргону. Через це вони стилістично тяжіють до іронії, сарказму та меметизації. Прикладами таких виразів є *«бавовна»* (метафоричне позначення вибуху), *«курорт Сєвєродонецьк»* (іронічне найменування зон активних бойових дій), *«ждуни»* (іронічне позначення осіб, що очікують на «руській мір»). Ця особливість

відображає соціокультурні умови та комунікативні практики сучасного воєнного дискурсу в Україні.

3. Джерело творення фразеологізмів

У формуванні іспанських фразеологізмів суттєву роль відіграють: військова лексика, католицькі метафори та ідеологічні концепти.

По-перше, багато іспанських фразеологізмів походить з військового жаргону або латинських/арабських військових термінів, що існували ще з часів Римської імперії і розвивалися в середньовіччі (наприклад, *“a sangre y fuego”* – «кров'ю і вогнем», тобто, жорстокими методами; *“vencer o morir”* – «перемогти або померти») [35].

По-друге, католицька традиція та метафорика активно інтегровані в ідіоми, що відображають релігійні уявлення носіїв: багато виразів засновані на образах Божества, святих та морально-етичних настановах (*“caídos por Dios y por España”* – «загиблі за Бога і за Іспанію»; *“en nombre de Dios y de la Patria”* – «в ім'я Бога і Батьківщини») [44].

В Україні джерелом нових фразеологізмів є сучасні медіа, соцмережі та волонтерські ініціативи, які створюють меметичні одиниці в реальному часі. Згідно з психолінгвістичними дослідженнями, медійні тексти відіграють вирішальну роль у процесі формування нових фразеологізмів – журналісти та блогери активно генерують і трансформують ідіоми, що швидко входять у суспільне мовлення [38]. Наведемо приклади меметичних фраз: «*Чорнобаївка*», «*танк з унітазом*», «*300-я бригада*» – вони швидко поширюються як евфемізми або символи певних подій (зазвичай із сатиричним або іронічним забарвленням). Знову ж таки, слово «*бавовна*», яке виникло як інтернет-мем для опису вибухів і стало широковживаним у соцмережах, навіть серед офіційних військових і державних комунікацій [24; 19].

4. Тип мовної репрезентації смерті

У військово-політичній лексикографії Іспанії існують фразеологізми з евфемістичним, але водночас жорстким значенням, що позначають страти або фізичне усунення супротивників. Зокрема, вирази *“pasar por las armas”* та *“dar*

el paseo” використовувалися для опису виконання смертних вироків, при цьому мовні конструкції дозволяли уникати прямого називання насильницької дії, водночас зберігаючи її загрозливий характер [41].

В українському дискурсі сучасної війни спостерігається домінування іронічних та евфемістичних мовних засобів, переважно пов'язаних із воєнним та інтернет-жаргоном. Такі вирази, як «*відправити на концерт Кобзона*», «*демлітаризувати*», «*мінуснути*», виконують функцію емоційного захисту та соціальної дистанції щодо насильства, одночасно забезпечуючи сатиричне або іронічне оцінювання дій противника. Подібні конструкції можна розглядати як частину механізмів мовної гри, які сприяють психологічній адаптації та консолідації спільнот в умовах конфлікту [28].

Таким чином, війна як екстремальна соціолінгвістична ситуація виступає потужним стимулом інтенсивного оновлення фразеологічного фонду мови. Утворювані в цей період одиниці відображають специфіку сучасного воєнного досвіду та виконують функції психологічного, ідеологічного й ідентифікаційного маркування. У ряді випадків спостерігається процес фразеологізації ситуативних висловів, які закріплюються в колективній мовній свідомості й мають потенціал переходу до стійкого вживання навіть після завершення активної фази конфлікту.

З огляду на специфіку функціонування фразеологізмів воєнної тематики у міжкультурному контексті, постає необхідність аналізу їх відтворення іншими мовами. Адже не всі одиниці, що виникають у період збройних конфліктів, мають прямі відповідники, що зумовлює появу проблеми еквівалентності та безеквівалентності. Це, у свою чергу, вимагає від перекладача добору адекватних стратегій і прийомів, здатних зберегти не лише зміст, а й стилістичну, емоційну та культурну маркованість виразів. Саме питання способів і прийомів перекладу фразеологізмів воєнної тематики стане предметом подальшого розгляду у підрозділі 2.2.

2.2. Способи та прийоми перекладу фразеологізмів воєнної тематики

На жаль, в сьогоднішній Європі не минула ворожнеча й Європу, адже збройний конфлікт розпалюється в самому її серці – в Україні. Жодна війна не минає без наслідків – навіть якщо вона завершується перемогою, ціна за неї завжди надто висока. Замість розвитку та процвітання країни витрачають ресурси на зброю і відбудову зруйнованого. Війна сіє ненависть, страх і біль, а тому її неможливо виправдати – справжня сила полягає не в агресії, а в здатності до діалогу, співпраці та миру. Відповідно, значна кількість фразеологічних одиниць, що використовуються у контексті війни в Україні в іспанських засобах масової інформації – зокрема у пресі та на телебаченні – характеризується переважно негативною конотацією. Це зумовлено тим, що у своєму складі такі вирази часто містять лексику з семантикою насильства, жорстокості, руйнування чи смерті. Розглянемо наступні приклади:

- 1) *guerra: guerra sucia, el teatro de la guerra, dar guerra, hacer el amor y no la guerra;*
- 2) *fuego: cese de fuego, jugar con fuego, echar más leña al fuego;*
- 3) *violencia: ola de violencia, violencia sin rostro, espiral de violencia;*
- 4) *arma: arma de doble fila, armarse a la gorda, arma de presión.*

Нескладно констатувати, що всі наведені приклади фразеологічних одиниць опосередковано чи безпосередньо пов'язані із проявами жорстокості та руйнування. Така закономірність є не випадковою, оскільки мова війни передбачає домінування лексики зі значенням агресії, насильства та деструкції, що відображає саму сутність воєнних конфліктів. Адже, війна – соціально-політичне явище, що являє собою одну з форм розв'язування засобами збройного насильства суспільно-політичних, економічних, ідеологічних, національних, територіальних, релігійних та інших суперечностей між державами, народами, націями, класами, соціальними групами [11]. Відповідно, мова, якою описуються воєнні події, нерідко репрезентує матеріальні прояви насильства, такі як руйнування, смерть, зброя, вогонь. Ці елементи

реалізуються у формі візуально виразних та експресивних метафор, що відтворюють реалії бойових дій та слугують засобом їх образного осмислення.

Переклад фразеологічних одиниць передбачає використання у тексті перекладу стійких мовних зворотів, які можуть варіюватися за ступенем відповідності між фразеологізмом мови-джерела та його аналогом у мові перекладу. Така відповідність визначається як лексико-семантичними, так і стилістичними параметрами, що забезпечують адекватну передачу змісту та конотації оригіналу.

Перший етап перекладу та трактування – ідентифікувати фразеологічні одиниці в тексті оригіналу, що вже може викликати певні складнощі. Відтак основна відповідальність за коректну інтерпретацію та передачу фразеологічних одиниць покладається на перекладача. Недостатнє врахування фразеологічної специфіки та спроба буквального перекладу, орієнтованого лише на окремі лексичні компоненти, призводить до помилок та зміщення змісту. Зокрема, фразеологізм “*mantener las líneas*” може набувати різних інтерпретацій залежно від контексту, що вимагає від перекладача глибокого розуміння як мовної, так і ситуативної складової вислову. У статтях про війну зустрічається фраза “*mantener las líneas*” (“*Ucrania mantiene sus líneas y nunca se rendirá*”), яку доцільно перекласти як «тримати позиції» або «утримувати лінії фронту», в той час як в економічному журналі той же фразеологізм міг би трактуватися як «зберігати послідовність, напрямок, дисципліну» (“*La empresa mantiene sus líneas de producción*”) [54].

Складники фразеологічних одиниць зазвичай не вирізняються формально від інших лексичних одиниць мови, що ускладнює їх ідентифікацію та встановлення значення. Відсутність явних структурних маркерів часто перешкоджає безпосередньому розпізнаванню фразеологізмів у тексті, що, своєю чергою, вимагає від перекладача високого рівня мовної компетенції та контекстуального аналізу.

Переклад фразеологічних одиниць являє собою одне з найскладніших та найцікавіших завдань, що вирішуються сучасною теорією перекладу.

Труднощі, що виникають під час перекладу фразеологізмів, пояснюються складністю їхньої семантичної структури [7]. Фразеологізми можна назвати своєрідними «мікротекстами», що немов вбирають в себе різноманітну інформацію про те, що відбувається. Фразеологічні одиниці мають передавати інформацію, зберігаючи при цьому внутрішній стан того, хто говорить та його емоційне відношення до предмету мовлення [10, с. 123]. Зокрема, фразеологічна одиниця “*la espiral de violencia*” (“*La espiral de violencia en Ucrania no muestra señales de detenerse*”), що перекладається українською як «спіраль насильства», репрезентує вдалий приклад метафоричного позначення ескалаційних процесів у соціально-політичному дискурсі. Такий фразеологізм не лише адекватно відображає складну суспільно-політичну ситуацію в Україні, а й вербалізує психоемоційний стан її громадян. Семантичне ядро компонента “*espiral*” метафорично вказує на циклічну природу наростаючого насильства, в межах якого кожен акт агресії спричиняє подальшу ескалацію, формуючи ланцюгову реакцію деструктивних дій. У такий спосіб реалізується образна модель неконтрольованого наростання конфлікту, що є характерною для воєнного дискурсу. Це як замкнене коло, але з кожним витком усе гірше, ніби все загортається вглиб і вниз, як у спіралі. Один бік застосовує силу → інший відповідає → перший реагує ще жорсткіше → конфлікт поглиблюється. Мир усе менш можливий, бо насильство стає нормою. Вказана фразеологічна одиниця широко функціонує в дискурсі щодо тривалих конфліктів, зокрема громадянських війн і міжетнічної ворожнечі, де вона виконує функцію концептуального маркера ескалаційного характеру подій.

Характерною рисою фразеологічних одиниць є часткова або повна семантична нерелевантність їхнього буквального значення щодо фактичного змісту вислову, що зумовлює їхню ідіоматичну природу та визначає специфіку перекладацьких стратегій. Ускладнення при адекватному тлумаченні й перекладі таких одиниць пов’язані, зокрема, з їхньою високою образністю, а також із втратою окремими компонентами фразеологізму самостійного лексичного значення.

При перекладі може виникнути ряд складнощів, які інколи призводять до значних викривлень змісту фразеологізму, що перекладається [31].

Однією з перекладацьких труднощів є формальна схожість фразеологізмів із вільними словосполученнями, що може ускладнювати їхню ідентифікацію в тексті. Наприклад, фразеологізм “*se armó la de San Quintín*”, який у буквальному перекладі означає «озброїлася та, що в Сан-Квентіні», в іспанській мові функціонує як усталений вираз, що позначає ситуацію крайнього безладу або хаосу. За відсутності знання історико-культурного контексту, зокрема, подій битви при Сан-Квентіні (1557 рік), та без урахування ідіоматичного значення виразу, буквальний переклад є непрозорим і потенційно незрозумілим для українського читача. Ці приклади підкреслюють важливість культурної адаптації при перекладі фразеологізмів, особливо в чутливих темах, таких як війна.

Таким чином, першочерговим завданням перекладача є ідентифікація фразеологічних одиниць у тексті мови оригіналу, що становить необхідну передумову для подальшого вибору адекватної перекладацької стратегії. Наступний момент, що може викликати труднощі – це проблема сприйняття та розуміння правильно виявленої фразеологічної одиниці [48]. Оскільки для фразеологізмів характерною ознакою є неможливість вивести значення цілого зі значень його складових частин, то дослівний переклад рідко буває правильним. Наприклад, фразеологізм “*armarse a la gorda*” буквально перекладається як «озброїтись до товстої». У даному випадку спостерігається помилковий переклад, зумовлений нехтуванням ідіоматичним значенням фразеологізму, що фактично означає «виник великий безлад» або «зчинилася метушня».

У процесі перекладу фразеологічних одиниць доцільно зважати на низку ключових аспектів, зокрема:

- чи можливо зберегти метафоричність. Фразеологізм “*salir victorioso de la batalla*”, який українською перекладається як «вийти переможцем з

битви», метафорично позначає досягнення успіху після значних зусиль і належить до класичних військових метафор. Цей вираз виступає як семантично цілісна одиниця, що відображає концепт подолання перешкод і здобуття перемоги в складних обставинах;

- встановити, наскільки зберігаються стилістичні та конотативні специфічні якості одиниці, що перекладається. Зокрема, фразеологізм “*echar más leña al fuego*”, який українською відтворюється як «*підкидати дров у вогонь*», є стійким виразом розмовного стилю з негативною конотацією, що позначає посилення конфлікту. У даному випадку як образна складова, так і емоційне забарвлення фразеологізму зберігаються в перекладі, що свідчить про високий рівень еквівалентності між оригіналом і перекладом. Водночас фразеологізм “*tener la pólvora mojada*”, що у буквальному перекладі українською звучить як «*мати мокрий порох*», фактично має значення «*бути небоєздатним*». Така семантична невідповідність між буквальним і фігуральним значенням підкреслює необхідність врахування ідіоматичного контексту при перекладі. Цей фразеологізм відноситься до метафоричного, напівіронічного стилю, має негативну конотацію («*знецінення сил, непридатність до дій*»), але буквальний переклад українською потребує додаткового пояснення задля збереження конотації;

- у разі неминучої втрати деяких компонентів фразеологізму перекладач має здійснити обґрунтований вибір тих елементів, які слід зберегти, та тих, від яких можна відмовитися без суттєвого спотворення смислового навантаження. Зокрема, фразеологізм “*no hay moros en la costa*” буквально перекладається як «*на узбережжі немає маврів*» (вираз походить з часів піратських нападів на іспанське узбережжя). Проте в сучасній українській мові цей вислів набув інакшого значення, що відповідає констатації *відсутності загрози або небезпеки*, в той час як прямі згадки про маврів у контексті втрачені.

Фразеологія як самостійна галузь мовознавства почала формуватися лише наприкінці XIX століття, а про предмет і проблеми вивчення написано доволі багато, однак областей, що потребують подальшого глибшого вивчення на сьогодні лишається немало. Зберігає свою актуальність потреба порівняльного аналізу іспанської та української мов, які належать до різних мовних сімей і характеризуються суттєвими структурними відмінностями. Це і є найбільша проблема фразеології сучасності – виявити критерії, на основі яких визначається рівень еквівалентності фразеологізмів як мовних і культурних одиниць відповідно до окремого мовного коду.

Інша особливість – схильність фразеологізму зберігати образ, що відтворює національну специфіку, спираючись на реалії, що є близькими тільки одному народу. Розглянемо фразеологізм “*sacar las castañas del fuego*”, що в дослівному перекладі означає «*витягувати каштани з вогню*», але фактично трактується як «*ризикувати*» чи «*виконувати складне і небезпечне завдання*», часто рятуючи когось із небезпеки. Цей вислів походить із традиційного образу, де за допомогою паличок витягають каштани з гарячого вугілля – символ ризику. Хоча цей фразеологізм не є прямою військовою метафорою, він часто вживається в контекстах, пов’язаних з небезпекою, ризиком, «битвами» в переносному сенсі, і його розуміння без знання культурного походження може бути утрудненим для неіспаномовного реципієнта. Він добре ілюструє, як фразеологізм несе національно-історичне навантаження, зрозуміле лише носіям певної культури.

Таким чином, людині іншої національності, яка не має необхідних культурних фонових знань, буває складно зрозуміти значення фразеологізму без додаткових пояснень. Зокрема, фразеологізм “*estar entre la espada y la pared*”, що дослівно можна перекласти українською як «*бути між мечем і стіною*», але фактично він означає «*опинитися в безвихідній ситуації, коли немає доброго вибору*». Цей вислів має воєнне походження – солдат, притиснутий до стіни з мечем перед собою, не має куди тікати і змушений боротися. Це символ крайньої небезпеки або моральної дилеми. Українською

аналогом може бути вислів: «*між молотом і ковадлом*» [18], але іспанський варіант глибше відображає атмосферу військової загрози.

Елементи фразеологічного образу військової тематики часто містять реалії, властиві окремій нації – такі як географічні назви, назви водойм (топоніми) чи імена людей. Носії мови легко сприймають ці одиниці, оскільки їхня національна специфіка очевидна і не потребує додаткових пояснень. Серед інших, вислів "*estar en las trincheras como en el Ebro*" дослівно в перекладі на українську звучить як «*бути в окопах, як на Ебро*». Цей вираз відсилає до річки Ебро, яка була важливим стратегічним об'єктом під час Громадянської війни в Іспанії. Бійці, які перебували на фронті, часто порівнювали важкі умови в окопах із ситуацією на річці, де багато жертв і жорстоких боїв. Це є прикладом топоніму.

Можливості досягнення повноцінного перекладу фразеологічних одиниць залежать в основному від співвідношення між одиницями іноземної мови та мови [4]. Розглянемо декілька випадків:

- фразеологізм має в мові перекладу точну, незалежну від контексту відповідність, тобто фразеологізм іноземної мови є абсолютно ідентичним фразеологізму в мові перекладу і, відповідно, перекладається еквівалентом. Так, "*hacer la guerra*" перекладається як «*вести війну*». Цей фразеологізм є ідентичним в обох мовах і перекладається буквально: «*вести бойові дії*», «*брати участь у війні*»;

- фразеологізм можна передати мовою перекладу тим чи іншим відповідником, зазвичай з деякими відмінностями у порівнянні з повноцінним дослівним перекладом, тобто фразеологізм іноземною мовою лише приблизно має схожість з фразеологізмом на мові перекладу, і перекладається варіантом (аналогом). Серед інших, фразеологізм іспанською "*sudar la gota gorda en el frente*" мав би наступний дослівний переклад: «*нітніти рясним потом на фронті*». Український фразеологізм «*пройти крізь пекло війни*» репрезентує аналогічну концептуальну ідею – витримати надзвичайно важкі випробування в

умовах війни, хоча образні засоби в ньому відрізняються. Таким чином, дана одиниця виступає як функціональний аналог у системі української фразеології;

- фразеологізм не має в мові перекладу ні еквівалентів, ні аналогів, жодного варіанту його перекладу неможливо знайти в словнику, в такому випадку фразеологізм перекладається мовою перекладу засобами, що не відносяться до фразеологічних. Зокрема, *“romper filas”* дослівно означає «розірвати шиккування», а в перекладі українською: «покинути лави», «дезертирувати».

О. Галинська вказує на те, що всі ФО поділяються на еквівалентні та безеквівалентні. Відповідно до цих типів виділяються основні способи їх перекладу [8]:

1) повний фразеологічний еквівалент, значення, лексичний склад та образність, стилістичне забарвлення та граматична структура якого співпадає з мовою оригіналу. До цієї групи відносяться фразеологізми інтернаціонального характеру, що засновані на міфах, біблійських легендах та історичних фактах. Наприклад, *“la última batalla de Waterloo”*, що в перекладі українською звучить як «остання битва при Ватерлоо». В обох варіантах мова йде про розгромну поразку, вирішальну битву, після якої вже немає повернення. Вислів походить з історичної битви при Ватерлоо (1815), де Наполеон остаточно програв. Відповідно, повний еквівалент не залежить від контексту.

2) частковий фразеологічний еквівалент, що включає в себе лексичні, граматичні або лексико-граматичні розбіжності при наявності однакового значення та однакової стилістичної направленості. Часткові еквіваленти можна розділити на часткові лексичні та часткові граматичні. Часткові лексичні еквіваленти, в свою чергу, діляться на два типи:

- еквіваленти фразеологізмів, що співпадають за значенням, стилістичною направленістю та є близькими за образністю (граматична структура може як співпадати, так і не співпадати), але у них є певні розбіжності в лексичному складі. Так, фразеологізм *“morir con las botas puestas”* дослівно перекладається

як «померти в одягнених чоботях», але в українській мові існує еквівалент «загинути зі зброєю в руках», тобто, загинути в бою, не здавшись, виконуючи до кінця свій обов'язок. Щодо лексичного складу, іспанський фразеологізм робить акцент на «чоботи» як символ бойової готовності, тоді як український відповідник фокусується на «зброї». Втім, обидва вирази конструюють однакову концептуальну модель, що передає ідею героїчної смерті в умовах війни.

- еквіваленти фразеологізмів, що співпадають з ними у значенні, стилістичній направленості, але є різними за образністю (граматична структура може як співпадати, так і не співпадати). Наприклад, “*estar en el ojo del huracán*”, що дослівно перекладається, як «бути в оці урагану», але еквівалент українською звучить як «опинитися під шквальним вогнем», тобто, бути в епіцентрі бойових дій чи конфлікту. Щодо образності, то іспанський фразеологізм – метафоричний («ураган»), а український – суто військовий («вогонь», «стрілянина»). В обох випадках фразеологічні вислови характеризуються тривожною, напруженою публіцистичною стилістикою, що відображає емоційне забарвлення контексту воєнної тематики.

Що стосується часткових граматичних еквівалентів, то до цієї категорії О. Галинська відносить одиниці, які збігаються за значенням, стилістичною спрямованістю та образністю, проте відрізняються певними граматичними характеристиками, такими як число іменника або порядок слів у структурі вислову. Прикладом часткових граматичних еквівалентів може слугувати іспанський вислів “*El humo de la guerra cubre el horizonte*”, що в дослівному перекладі означає «Дим війни покриває горизонт». В українській мові існує еквівалентна конструкція – «горизонт, затягнутий димом війни». Обидва вирази передають однакове значення, акцентуючи увагу на наслідках війни через образ диму, що застилає обрій. Стилiстично та образно вони є тотожними, використовуючи метафоричне посилення атмосфери загрози та руйнування. Водночас граматична структура в обох мовах відрізняється: іспанський вислів побудований за активним зразком із підметом “*el humo*” і

дієсловом “*subre*”, тоді як український варіант – за пасивною або безособовою конструкцією «*затягнутий димом*», що супроводжується зміненим порядком слів і граматичною формою.

3) калькування – виправданий дослівний переклад, який дозволяє донести до іншомовного читача живий образ фразеологізму. Дослівний переклад особливо важливий, коли образ, що міститься у фразеологізмі, є необхідним для розуміння тексту, а його заміна іншим образом не забезпечує очікуваного ефекту. Дослівний переклад часто вживається при наявності розширеної метафори, гри слів та каламбуру [2, с. 145]. Наприклад, “*encender la mecha de la guerra*”, що дослівно перекладається, як «*запалити гніт війни*» (калька українською мовою). Даний фразеологізм функціонує у значенні «*розпочати війну*» або «*спровокувати конфлікт*». Його дослівний переклад (калька) зберігає образний компонент – «гніт» виступає метафорою вибуху або початку воєнних дій. Водночас заміна на українські ідіоматичні відповідники, такі як «розв’язати війну» або «підпалити війну», може призвести до послаблення образності або втрати мовної гри, особливо якщо вона є складовою ширшого контексту (наприклад, у художньому тексті чи поезії). Такий підхід має особливе значення в тих випадках, коли автор створює цілісну образну сцену навколо даного вислову.

4) обертональний переклад – це пошук свого роду оказіонального еквіваленту (тобто, авторського, індивідуально створеного перекладу, який не є сталим), що використовується для перекладу фразеологізму тільки в даному контексті [14].

Необхідно мати на увазі, що оказіональність даного еквіваленту визначається тільки особливостями контексту і що в іншому контексті аналогічний переклад може бути не обертональним, а повним чи частковим еквівалентом. Пошук обертонального еквіваленту – творчий процес. Прикладом оказіонального перекладу є фразеологізм “*Está sembrando vientos de pólvora*”, який дослівно перекладається як «*Він сіє вітри пороху*». Водночас український оказіональний переклад може набувати форми: «*Він засіває поле війни іскрами*

вибуху». У даному випадку іспанський вираз містить алюзію на відоме прислів'я “*Quien siembra vientos recoge tempestades*” («*Хто сіє вітер – пожне бурю*»), а також додає компонент «порох», що створює новий, контекстуально насичений образ. Такий переклад передає не лише смислове навантаження, а й художній ефект оригіналу. Прямий переклад («*сіє вітри пороху*») в українській звучить неприродно і втрачає емоційний обертон та метафоричну глибину. Оказіональний, творчо адаптований до контексту (наприклад, у тексті про політику, що провокує війну) варіант перекладу – «*засіває поле війни іскрами вибуху*» передає образ, тривогу, ескалацію; є авторським рішенням, можливо, непридатним для іншого тексту, де аналогічна фраза «*сіє вітер*» має інший підтекст – там переклад міг би бути повним еквівалентом.

5) вибірковий фразеологічний еквівалент – переклад, при якому з декількох існуючих еквівалентів вибирають найбільш підходящий для даного контексту [3, с. 317]. Зокрема, “*las tropas están en pie de guerra*” в перекладі українською може звучати, як «*війська на ногах*», «*війська в повній готовності*» або «*війська за крок до війни*» [30]. Фразеологічне використання виразу “*en pie de guerra*” означає готовність до бою, тому в процесі перекладу має бути обрано еквівалент, який зберігає відчуття мобілізації та готовності до дії.

б) описовий переклад – переклад фразеологізму за допомогою вільного поєднання слів; такого роду переклад особливо зручний для передачі зворотів термінологічного характеру, що не допускають буквального перекладу [16]. Наприклад, фраза “*zona de combate*” українською звучатиме як «*місце, де ведуться бойові дії*». У цьому випадку іспанський варіант не має чітко визначеного фразеологічного еквіваленту в українській мові, тому використано описовий переклад, що дає точне роз'яснення того, що ця зона – це місце, де проходять активні бойові дії. Інший приклад: “*operación de despeje*” або «*операція з очищення території від ворога*» українською. Даний вираз позначає спеціальну військову операцію, спрямовану на очищення певної території від противника. У перекладі його передано описовою формою з

метою чіткого відтворення суті операції, оскільки буквальний переклад (наприклад, «операція по очищенню») не міг повною мірою передати контекстуальне навантаження. Таким чином, описовий переклад виступає засобом адекватного відтворення змісту, особливо у випадках відсутності прямого фразеологічного або термінологічного еквівалента у мові перекладу.

Отже, переклад фразеологічних одиниць воєнної тематики постає одним із найскладніших завдань сучасної перекладознавчої практики. Його специфіка зумовлена багаторівневою семантикою, ідіоматичністю, національно-культурною маркованістю та образністю таких мовних одиниць. Аналіз показав, що перекладацькі стратегії можуть варіюватися від пошуку повних або часткових еквівалентів до застосування аналогів, калькування чи оказіональних рішень. Вибір конкретного способу залежить від комунікативної мети тексту, жанрово-стилістичного контексту та наявності або відсутності у мові перекладу відповідних одиниць. Особливу роль відіграє культурна адаптація: знання історико-культурних реалій дозволяє уникнути буквального відтворення та пов'язаних із цим семантичних викривлень. Приклади із засобів масової інформації засвідчують, що військові фразеологізми часто містять алюзії на конкретні історичні події, національні символи чи топоніми, що ускладнює їхнє адекватне відтворення іншою мовою. Водночас саме ці одиниці найбільш виразно віддзеркалюють світоглядні й ціннісні орієнтири народу, демонструючи культурну специфіку та глибину воєнного дискурсу. Таким чином, переклад фразеологізмів воєнної тематики потребує від перекладача не лише високої мовної компетентності, але й глибокого розуміння міжкультурних відмінностей, здатності відтворити експресивний і стилістичний потенціал вихідного тексту.

Логічним продовженням аналізу перекладацьких аспектів вважаємо зіставлення фразеологічних одиниць воєнної тематики у двох мовних системах. Адже саме порівняльний підхід дозволяє виявити як спільні концептуальні моделі, універсальні для більшості мов, так і специфічні образні структури, що формуються на основі національно-історичних реалій. У наступному підрозділі

розглянемо порівняльну характеристику фразеологізмів воєнної тематики в українському та іспанському медійному дискурсі, що дасть змогу окреслити ступінь їхньої семантичної та стилістичної еквівалентності, а також виявити культурні маркери, які визначають особливості їхнього функціонування.

2.3. Порівняльна характеристика фразеологізмів воєнної тематики в українському та іспанському медійному дискурсі

Медійний дискурс є одним із найбільш динамічних каналів функціонування фразеологічних одиниць, адже саме засоби масової інформації оперативно реагують на суспільно-політичні події та формують колективні уявлення про них. В умовах війни фразеологізми воєнної тематики не лише виконують інформативну функцію, але й стають інструментом впливу на суспільну свідомість, мобілізацію та конструювання певної картини світу. Актуальність порівняльного аналізу українського та іспанського медійного дискурсу зумовлена тим, що обидві мовні картини світу використовують подібні концептуальні моделі (боротьба, спротив, жертва, перемога), однак реалізують їх через різні образні засоби. Для української преси та теленовін, особливо після 2022 року, характерне активне вживання національно маркованих фразеологізмів, які підкреслюють стійкість, єдність і героїзм. Іспанський медійний дискурс, у свою чергу, демонструє більшу універсалізацію воєнної лексики та часто використовує сталі вирази, що апелюють до історичних алюзій чи метафор колективної дії.

Спираючись на матеріали сучасних українських та іспанських ЗМІ, ми проведемо порівняльний аналіз фразеологізмів воєнної тематики. Аналіз базується на основі репрезентативних матеріалів українських онлайн-видань та провідних іспаномовних медіа. Для наочності ми наводимо конкретні приклади з публікацій, у яких зафіксовано функціонування фразеологічних одиниць воєнної тематики. Такий підхід дозволяє простежити, як у двох мовних традиціях вербалізується спільна концептуальна сфера (війна, насильство, опір,

мобілізація), а також виявити специфічні перекладацькі виклики, що виникають при інтерпретації подібних виразів.

В обох медійних корпусах виокремлюються кілька універсальних концептуальних моделей, які відтворюються за допомогою фразеологізмів. По-перше, це бойова або військова метафора. В українських виданнях фігурує вираз «Отримали команду – дами відсіч» [25]. Тут активується образ прямої військової дії – «відсіч» як символ відповіді силою. В іспанських текстах схожу роль виконує вираз “*dar la batalla*” («*даму бій*»/ «*чинити опір*») [32], який часто переноситься у сферу політичної чи суспільної боротьби. В обох випадках бойовий класифікатор слугує підсилювачем мобілізаційного впливу на аудиторію.

По-друге, в українському медійному дискурсі поширене метафоричне вживання виразу «працювати на два фронти», що є прикладом вторинної семантизації воєнного поняття фронт і переносить його з площини бойових дій у сферу соціальної, політичної чи адміністративної активності. Таке використання засвідчує тенденцію до розширення семантичних меж воєнної лексики, яка набуває універсального характеру й слугує засобом позначення будь-якої форми напруженої діяльності або боротьби за досягнення певної мети. Наприклад, у матеріалі видання *Detektor Media* цей фразеологізм уживається для опису психологічного та професійного навантаження, пов’язаного з необхідністю діяти одночасно в кількох напрямках [20]. В іспанському медійному просторі функціонально співвідносним є вислів “*trabajar en dos frentes*” («*працювати на два фронти*»), який також походить із воєнної термінології й зберігає образ протистояння двом напрямкам або завданням. Проте в сучасній іспанській мові він, як правило, уживається у нейтральному чи навіть позитивному контексті, позначаючи активність, багатофункціональність або стратегічну гнучкість суб’єкта [51].

Крім того, в іспанських медіа вираз “*luchar codo con codo*” («*боротися пліч-о-пліч*») підкреслює ідею колективної мобілізації та взаємної підтримки [33]. Український еквівалент – «стояти до останнього» акцентує радше

індивідуальну й колективну стійкість у протистоянні ворогові [13]. Таким чином, хоча обидва вирази належать до спільної концептуальної сфери опору, вони фокусуються на різних ціннісних домінантах: єдності та стійкості.

Окрім моделей бойової метафори та солідарності, в медійному дискурсі обох країн активно реалізується модель загрози та небезпеки, яка відображає стан безпосередньої загрози для життя та територіальної цілісності. Такі ФО зазвичай репрезентують небезпечні, критичні або екстремальні ситуації, що підкреслюють напруженість та ризик, притаманний воєнним конфліктам. В іспанському публіцистичному дискурсі трапляється метафора “*campo minado*” («заміноване поле»), яка позначає ситуацію, сповнену прихованих ризиків [40].

Українські медійні тексти натомість частіше відтворюють цю модель через більш прямі образи: «вогонь», «обстріл», «удар», із мінімальною мірою переносності, що зумовлено власне воєнною реальністю. Наприклад, вислів «відкрити вогонь» використовується для позначення початку стрілянини або артилерійського обстрілу [22], а «потрапити під обстріл» означає опинитися в зоні дії вогню противника [21].

У сучасному іспанському медійному дискурсі, що висвітлює війну в Україні, спостерігається активне використання як традиційних військових фразеологізмів, так і нових метафоричних поєднань, які розширюють семантичне поле воєнної тематики. Частина таких одиниць виконує інформативну функцію, позначаючи конкретні події чи стратегії, тоді як інші мають оцінно-експресивний потенціал, формуючи певну інтерпретацію війни в масовій свідомості. Показовим прикладом є поширення в іспанській пресі ідеологеми “*ruskiy mir*” / “*mundo ruso*” («русский мир»), яка функціонує як фразеологічний маркер російської імперської риторики та використовується для критичного осмислення її агресивної політики. Фразеологізм виступає як символ геополітичної та культурно-релігійної амбіції країни-агресора, і часто згадується у зв'язку з ідеєю спільної історії та культури. У багатьох іспанських статтях і аналітиці згадка про “*ruskiy mir*” подана критично, як інструмент пропаганди, виправдання агресії та експансіоністської політики [46].

Термін “*guerra santa*” («святина війна») іноді фігурує в іспанських джерелах у статтях про війну в Україні, зокрема щодо заяв представників релігійної еліти країни-агресора, які назвали війну з Україною «святиною» для виправдання вторгнення, апелюючи до захисту православних цінностей та виправдовуючи агресію як «боротьбу з Антихристом» [34]. У такий спосіб російська пропаганда та окремі релігійні діячі намагаються подати війну як боротьбу за православ'я, але ця інтерпретація є політичною і не відображає реальні мотивації ініціаторів конфлікту.

Іншим показовим прикладом є вираз “*guerra híbrida*” («гібридна війна»), який став ключовим терміном у висвітленні російсько-українського конфлікту. У публікаціях цей фразеологізм уживається для позначення комплексної форми протистояння, що поєднує військові, інформаційні, економічні та технологічні засоби тиску [37]. Автори наголошують, що війна переходить за межі «поля бою» у сфери комунікації, кібербезпеки та енергетики, охоплюючи також цивільне населення. У такому контексті сполука “*guerra híbrida*” набуває метафоричного та оцінного змісту, репрезентуючи нову парадигму війни, де збройне протистояння розглядається як лише один із компонентів ширшого геополітичного конфлікту. Для іспанського дискурсу це не лише термін, а й фразеологічний маркер сучасної європейської безпекової свідомості, який протиставляє класичну війну інформаційно-технологічним формам агресії.

Таким чином, універсальні концептуальні моделі («фронт», «битва», «небезпека») виявляють певну стабільність і повторюваність у медійному дискурсі як українському, так і іспанському, що свідчить про спільне розуміння базових образів війни та конфлікту на рівні когнітивної концептуалізації. Водночас їхня образна конкретизація суттєво відрізняється залежно від національно-культурного контексту та медійної традиції. Українські матеріали частіше тяжіють до прямого, буквального відтворення воєнної реальності, акцентуючи увагу на безпосередніх фізичних загрозах, бойових діях і ризиках для цивільного населення. Це проявляється у використанні фразеологізмів із явним військовим або бойовим змістом («відкрити вогонь», «потрапити під

обстріл», «стояти до останнього»), які функціонують як засіб швидкої й однозначної передачі подій. Іспанські медіа, натомість, схильні до більш метафоричного та концептуально розширеного використання цих моделей, переносючи їх у площину політичних процесів, економічних конфліктів або суспільних протиріч. Фразеологізми “*trabajar en dos frentes*” або “*luchar codo a codo*” часто мають переносне значення, що дозволяє медіа створювати паралелі між воєнними подіями та ширшими соціально-політичними контекстами.

Отже, порівняльний аналіз демонструє, що навіть при спільній когнітивній основі концептів, національно-культурні пріоритети визначають характер мовних засобів, їхню образність та ступінь метафоричності. Це підкреслює важливість врахування культурних та комунікативних чинників у перекладі та інтерпретації медійних текстів, оскільки одне й те саме поняття у різних мовах може реалізовуватися через різні лінгвістичні стратегії.

Висновки за розділом 2

У другому розділі ми здійснили комплексний аналіз функціонування фразеологізмів воєнної тематики в українському та іспанському медійному дискурсі. Дослідження охоплювало три аспекти: міжкультурні особливості вживання фразеологічних одиниць, специфіку перекладацьких стратегій і прийомів, а також порівняльну характеристику їхніх структурно-семантичних і прагматичних властивостей. У результаті встановлено, що міжкультурний контекст є визначальним чинником у формуванні змістової, емоційної та оцінної структури фразеологізмів. Для українського медійного дискурсу характерне переважання буквального, конкретизованого відтворення воєнних подій, що зумовлено актуальністю теми збройної агресії та суспільним запитом на вираження патріотичної ідеї. Іспанський дискурс, навпаки, демонструє тенденцію до метафоричного переосмислення воєнної лексики, що використовується для позначення явищ політичного, економічного чи соціального характеру. Такі розбіжності свідчать про відмінні культурні

установки та способи концептуалізації воєнної реальності в межах двох культур.

Аналіз перекладацьких способів відтворення фразеологізмів воєнної тематики показав, що найбільш поширеними є фразеологічний еквівалент, частковий еквівалент та калькування. Вибір перекладацької стратегії залежить від ступеня збігу культурно-образних компонентів та від контексту функціонування фразеологізму. Збереження прагматичного потенціалу та емоційно-оцінної характеристики вислову є ключовою умовою адекватності перекладу в межах медійного тексту.

Порівняльний аналіз засвідчив, що воєнна фразеологія обох мов ґрунтується на спільних універсальних концептах («боротьба», «захист», «ворог», «перемога», «поразка»), проте способи їхньої мовної реалізації відрізняються. Українські фразеологізми частіше відзначаються прямим відтворенням воєнних реалій та високим рівнем експресивності, тоді як іспанські характеризуються вторинною метафоризацією й розширенням сфер уживання. У результаті фразеологізми воєнної тематики виступають не лише засобом номінації подій, а й інструментом формування національно-культурного світогляду.

Таким чином, розділ 2 засвідчив, що воєнна фразеологія є важливим об'єктом міжкультурного аналізу, оскільки вона репрезентує не лише мовні, а й концептуальні відмінності у сприйнятті воєнної тематики в українському та іспанському медійному просторі.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Стан проблеми вивчення фразеологізмів воєнної тематики в українській та іспанській мовах характеризується високим рівнем теоретичного опрацювання загальних підходів до фразеології, проте порівняльні дослідження цієї категорії залишаються обмеженими. Існуючі роботи частково висвітлюють структурно-семантичні та комунікативні аспекти фразеологізмів, проте недостатньо розкривають міжкультурні особливості їх функціонування у медійному дискурсі та питання класифікації одиниць воєнної тематики. Вважаємо, що питання міжкультурної адаптації воєнної фразеології, її прагматичних і стилістичних функцій у публіцистичному та соціальномережевому просторах потребує глибшого аналізу. Відчутним є брак робіт, що розкривають динаміку оновлення фразеологічного складу під впливом екстралінгвістичних чинників – війни, глобальної інформаційної взаємодії, процесів перекладу та міжмовної інтерференції. Крім того, не вироблено узгодженої класифікації фразеологізмів, зокрема воєнної тематики, яка б ураховувала одночасно їхню семантичну природу, комунікативну роль і специфіку вживання у різних типах дискурсу. Саме ці аспекти зумовили необхідність комплексного аналізу досліджуваних одиниць у контексті сучасного іспанського цифрового мовлення та їх зіставлення з українським матеріалом.

Проведене дослідження засвідчило, що воєнні фразеологізми є важливим лінгвокультурним ресурсом, який відображає національно-культурні цінності, історичний досвід та соціально-психологічні уявлення носіїв мови про війну. Ці одиниці активно функціонують у медійному дискурсі, набуваючи переносного, метафоричного та оцінного значення, що дозволяє формувати емоційне та когнітивне забарвлення повідомлень.

Для розв'язання сформульованої наукової проблеми було застосовано комплекс методів, що забезпечив багатовимірний аналіз досліджуваного матеріалу. Зокрема, описовий та компонентний аналіз використано для

виявлення структурно-семантичних ознак фразеологізмів; порівняльно-зіставний метод – для встановлення спільних та відмінних рис українських та іспанських одиниць; контекстуальний аналіз – для оцінки особливостей їхнього функціонування у медійному дискурсі; елементи корпусного аналізу – для систематизації частотності вживання та виявлення продуктивних моделей. Теоретичну основу дослідження становлять сучасні підходи до визначення сутності фразеологізму, принципів його ідентифікації та класифікації, розроблені у працях українських та іспанських лінгвістів. У процесі роботи було здійснено огляд наукових концепцій, що стосуються семантичної структури, комунікативних функцій та когнітивних параметрів фразеологічних одиниць, а також проаналізовано наявні типології фразеологізмів, що дозволило уточнити понятійний апарат та сформуванати власну аналітичну модель дослідження. Поєднання цих методів підтвердило ефективність комплексного підходу до дослідження фразеологічних одиниць як лінгвокультурних явищ.

Результати дослідження показали, що українські та іспанські фразеологізми воєнної тематики мають як спільні риси, так і культурно-специфічні відмінності. Спільними є образи «фронту», «вогню», «битви» та «небезпеки», що переносяться у соціальні, адміністративні та емоційні контексти. Водночас виявлені суттєві відмінності у способі концептуалізації воєнної тематики, що зумовлені історичними, культурними та соціальними чинниками. Українські фразеологізми відображають актуальний досвід війни як частини сучасної реальності, тому зберігають буквральність образів, експресивність і високий ступінь емоційного залучення. Їхня образність часто пов'язана з конкретними подіями, реаліями та символами нинішнього воєнного часу, що надає мові підвищеної інтенсивності та прямоти вираження. Іспанські ж одиниці, навпаки, репрезентують війну як історичний або метафоричний феномен, переважно дистанційований у минуле. Для них характерна більш узагальнена, метафоризована та символічна інтерпретація концепту «війна», який переноситься на сфери політики, спорту, соціальних конфліктів чи

особистих переживань. Така різниця у ступені актуалізації воєнного досвіду свідчить про вплив колективної пам'яті та національних культурних кодів на формування фразеологічної системи. Проведена класифікація фразеологізмів за семантичними, функціональними та образними критеріями дала змогу систематизувати матеріал і виявити закономірності його використання, що узгоджується з провідними тенденціями сучасної порівняльної фразеології та когнітивної лінгвістики.

Подальші дослідження теми можуть зосередитися на аналізі ширшого корпусу матеріалів, включно з різними жанрами медійного та художнього дискурсу, а також на вивченні механізмів перекладу і міжмовної адаптації фразеологізмів воєнної тематики. Розширення цих напрямів сприятиме поглибленому розумінню міжкультурних відмінностей, удосконаленню методик викладання фразеології та перекладу, а також розвитку практичних навичок аналізу мовних одиниць у професійній діяльності фахівців з романської філології.

Таким чином, дослідження підтвердило, що фразеологізми воєнної тематики виконують важливу лінгвокультурну функцію, відображають специфіку національної ментальності та реалізують комунікативно-стилістичні завдання у медійному дискурсі. Порівняльний аналіз українських і іспанських одиниць дозволяє виявити як універсальні закономірності репрезентації воєнного концепту, так і культурно-специфічні відмінності, що відкриває перспективи для подальших поглиблених міжкультурних досліджень та удосконалення практики перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анісімова Ю. П. Поняття або термін корпусної лінгвістики та перелік основних корпусів. *Мова і культура*. 2014. Вип. 17. Ч. 2. С. 5–10. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2de60b3f-1d87-4864-9587-09d1e2e24e31/content> (Дата звернення: 01.09.2025).
2. Баран Я. А., Зимомря М. І. Теоретичні основи фразеології. Ужгород, 1999. 175 с.
3. Баран Я. А., Зимомря М. І., Білоус О. М., Зимомря І. М. Фразеологія : знакові величини. Навчальний посібник. Вінниця, 2008. 256 с.
4. Бутенко Д., Бойко Я. Проблеми перекладу фразеологічних одиниць: міжмовна асиметрія, культурна маркованість, стилістична еквівалентність. *Діалог культур у Європейському освітньому просторі: матеріали міжнар. наук. конф.* (Київ, 9 трав. 2025). Київ, 2025. С. 369–373. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/30427> (Дата звернення: 01.09.2025).
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. Бусел В. Т. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. VIII, 1728 с.
6. Вереш М., Дем'яненко Н. Фразеологічні одиниці в сучасній лінгвістиці: систематизація та семантичний аналіз. *Conhecimento & Diversidade*. 2023. Вип. 15. Ч. 40. С. 428–448. URL: https://www.researchgate.net/publication/376469836_PHRASEOLOGICAL_UNITS_IN_MODERN_LINGUISTICS_SYSTEMATIZATION_AND_SEMANTIC_ANALYSIS (Дата звернення: 20.09.2025).
7. Гаврилова І. Особливості перекладу фразеологізмів та ідіом. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 41. С. 124–130. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/41_2021/part_1/20.pdf (Дата звернення: 20.09.2025).
8. Галинська О. М. Фразеологічні еквіваленти і аналоги як засоби відтворення фразеологізмів на позначення суб'єктивної оцінки людини в

- українській та англійській мовах. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2017. № 23. С. 118–124. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7d5061ce-410d-4bc7-9e9d-b857b6866826/content> (Дата звернення: 20.09.2025).
9. Гордій О. М. Корпусні лінгвістичні дослідження і фразеологія. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2014. Вип. 45. С. 14–17. URL: <https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2014/n45/6.pdf> (Дата звернення: 15.10.2025).
10. Дідик С. С. Фразеологізми як вияв духовності народу. *Культура мови і культура в мові: збірник наукових праць / за ред. Дідик С.С.* Київ, 1991. 182 с.
11. *Енциклопедія сучасної України: у 24 т.* Київ, 2005. Т. 4. 34448 с.
12. Єнчева Г., Галій Л., Томашевська Є. Фразеологічні одиниці з топонімічним компонентом: лінгвокультурологічний та перекладознавчий аспекти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 38. Ч. 2. С. 84–90. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/38_2021/part_2/16.pdf (Дата звернення: 20.10.2025).
13. Захисники "Азовсталі" стояли до останнього. *Obozrevatel*. 2022. 23 травня. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/war/zahisniki-azovstali-stoyali-do-ostannogo.htm> (Дата звернення: 20.09.2025).
14. Коваленко А. В. Переклад фразеологічних одиниць у художньому тексті. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія «Філологічні науки»*. 2021. № 1. С. 269–273. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/part_2/48.pdf (Дата звернення: 05.10.2025).
15. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр “Академія”, 2000. 368 с.
16. Кревсун Я. Основні шляхи перекладу фразеологічних одиниць. *Перекладацькі інновації: матеріали V Всеукраїнської студ. наук.-прак.*

- конф. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/39226/1/Krevsun.pdf> (Дата звернення: 25.09.2025).
17. Медійна фразеологія та динаміка української мови: психолінгвістичні та стилістичні парадокси. *Psycholinguistics*. 2018. Вип. 24. Ч. 2. С. 277–291. URL: <https://psycholing-journal.com/index.php/journal/article/view/269/134> (Дата звернення: 15.10.2025).
18. Мороз В. Між молотом і ковадлом: Україна гартує сталь. *Українська світова інформаційна мережа*. 2025. 24 серпня. URL: <https://ukrainainc.net/2025/08/24/25436/> (Дата звернення: 10.10.2025).
19. Нарис про «Чорнобаївка» як мемне село і причини його соціальної резонансності. *УНІАН*. URL: <https://www.unian.ua/tourism/wheretogo/chornobajivka-shcho-vidomo-pro-legendarne-selo-mem-11755114.html> (Дата звернення: 10.10.2025).
20. Ніхто не повертається з війни кращим. *Detektor Media*. 2022. 1 жовтня. URL: <https://detector.media/community/article/203317/> (Дата звернення: 19.08.2025).
21. Ракетний удар по Одесі. *5 канал*. 2022. 15 травня. URL: <https://www.5.ua/ato-na-shodi/raketnyi-udar-po-odesi-ie-zahybli-2022-05-15.html> (Дата звернення: 20.09.2025).
22. Саморегуляція українських медіа під час дії воєнного стану в Україні: з досвіду роботи Комісії з журналістської етики / за ред. Л. Кузьменко, Л. Куш, М. Дворового, О. Погорелова. Київ. 2023. Вид. 2-ге, доповнене. 138 с. URL: <https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2024/04/samoregulyacziya-ukrayinskyh-media-pid-chas-diyi-voynnogo-stanu-web.pdf> (Дата звернення: 20.09.2025).
23. Сизонов Д. Ю. Медійна фразеологія та динаміка української мови: психолінгвістичні та стилістичні парадокси. *Психолінгвістика: зб. наук. праць*. КНУ ім. Т. Шевченка. 2018. Вип. 24. Ч. 2. С. 277–291. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fa7feb22-a202-48fa-a51f-a5453fcd3b20/content> (Дата звернення: 01.09.2025).

24. Сюжет про виникнення мему «бавовна» через неправильний переклад слова «хлопок». *TCH.ua*. 2024. 24 квітня. URL: <https://tsn.ua/exclusive/bavovna-ta-bavovnyatko-yak-z-yavilis-legendarni-memi-pro-vibuhi-u-rosiyi-2564493.html> (Дата звернення: 01.09.2025).
25. Тищенко К. В окупованому Куп'янську люди вийшли на мітинг за Україну. *Українська Правда*. 2022. 27 лютого. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/02/27/7327108/> (Дата звернення: 10.09.2025).
26. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: посібник. Луганськ. 2005. 399 с.
27. Фоміна Л. В. Фразеологічні одиниці у сучасній лінгвістиці. Робота про аспекти фразеологічних одиниць: їхні структура, семантика, функції. 2024. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/5079/5116> (Дата звернення: 20.09.2025).
28. Чепурко А. Антиколоніальний дискурс у сучасному науково-медійному просторі України як передумова реінтеграції Криму. *II Міжнародна науково-практична конференція ТНУ імені В. І. Вернадського*. Київ, 2023. С. 53–55. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi76/0056499.pdf> (Дата звернення: 25.09.2025).
29. Шевченко Л. І., Сизонов Д. Ю. *Нові слова та фразеологізми в українських мас-медіа: словник*. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. 114 с. URL: https://www.ecolinguist.philology.knu.ua/wp-content/uploads/2021/12/novi-slova-2021_pdf.pdf (Дата звернення: 10.09.2025).
30. Штаб ООС. Резерви ЗСУ біля Станиці Луганської знаходяться в повній бойовій готовності. *Вчасно*. 2019. 27 червня. URL: <https://vchasnoua.com/news/rezervy-zsu-bilia-stanytsi-luhanskoi-znakhodiatsia-v-povonii-boiovii-hotovnosti-shtab-oos> (Дата звернення: 15.10.2025).

31. Bueno N. Estrategias de traducción de las expresiones idiomáticas desde un punto de vista multicultural. *IULMYT: Traducción y multiculturalidad*. Alicante, 2006. Pp. 309–319. URL: https://cvc.cervantes.es/lengua/iulmyt/pdf/traduccion_multiculturalidad/32_bueno.pdf (Último acceso: 19 de agosto de 2025).
32. Dar la batalla por Europa. Opinión. *El País*. 15 de mayo de 2023. URL: <https://elpais.com/opinion/2023-05-15/dar-la-batalla-por-europa.html> (Último acceso: 10 de octubre de 2025).
33. El combate que soldados alemanes y estadounidenses libraron codo a codo contra tropas de las Waffen-SS. *El País*. 4 de marzo de 2023 p. URL: <https://elpais.com/cultura/2023-03-04/el-combate-que-soldados-alemanes-y-estadounidenses-libraron-codo-a-codo-contr-tropas-de-las-waffen-ss.html> (Último acceso: 20 de septiembre de 2025).
34. El Patriarca Kiril, líder de la Iglesia Ortodoxa Rusa, tilda la invasión a Ucrania de “guerra santa”. *Público*. 8 de marzo de 2022. <https://www.publico.es/internacional/patriarca-kiril-lider-iglesia-ortodoxa-rusa-tilda-invasion-ucrania-guerra-santa.html> (Último acceso: 15 de septiembre de 2025).
35. Exploring Spanish Idioms. *Spanish Academy*. 2023. September 26. URL: <https://www.spanish.academy/blog/exploring-spanish-idioms/> (Last accessed: 19.08.2025).
36. Fedulenko T. English phraseological units and their constant functions. *International Journal of Applied and Fundamental Research*. 2013. № 2. <https://www.science-sd.com/455-24463/> (Last accessed: 15.09.2025).
37. Guerra híbrida, el conflicto europeo que va más allá del enfrentamiento entre Rusia y Ucrania. *RTVE*. 20 de noviembre de 2024. <https://www.rtve.es/noticias/20241120/guerra-hibrida-conflicto-europeo-mas-alla-guerra-rusia-ucrania/16339299.shtm> (Último acceso: 18 de agosto de 2025).

38. Kramar N., Ilchenko, O. Neologisms in the media coverage of the Russia–Ukraine war in the context of information warfare. *Studies about Languages*. 2023. № 43. P. 14–28. URL: https://www.researchgate.net/publication/376834940_Neologisms_in_the_media_coverage_of_the_Russia-Ukraine_war_in_the_context_of_information_warfare (Last accessed: 20.10.2025).
39. La fraseología en los diccionarios monolingües españoles anteriores al siglo XX. *Estudios de historiografía lingüística: actas del III Congreso Internacional de la Sociedad Española de Historiografía Lingüística* (Vigo, 7–10 febrero 2001). Vigo, 2001. Pp. 905–923. URL: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8165926> (Último acceso: 10 de septiembre de 2025).
40. Las viudas de guerra de Ucrania: “Preferimos morir defendiendo un país libre a aceptar una paz injusta”. *ABC*. 21 de febrero de 2025. URL: <https://www.abc.es/internacional/concesiones-despedidas-frente-20250223103837-nt.html> (Last access: 15.10.2025).
41. Martínez M. D., Ordeig I. *Practica tu español: Las expresiones coloquiales*. Madrid, 2020. 112 p.
42. Martínez Montoro J. La fraseología en J. Casares. *ELUA: Estudios de Lingüística*. Alicante, 2002. № 16. Pp. 139–189. URL: <https://juliocasares.es/wp-content/uploads/2017/01/Las-ideas-fraseolo%CC%81gicas-de-Julio-Casares-JorgeMartinezMontoro.pdf>. (Último acceso: 15 de septiembre de 2025).
43. Martínez Montoro J. *La obra lingüística de Julio Casares : tesis doctoral*. Granada, 2005. 380 p. URL: <https://digibug.ugr.es/bitstream/handle/10481/718/15510621.pdf> (Último acceso: 01 de octubre de 2025).

44. Menéndez Piñar R. De cruzada a guerra civil. *InfoCatólica*. 01 de abril de 2025. URL: <https://www.infocatolica.com/?cod=52104&t=opinion> (Último acceso: 11 de octubre de 2025).
45. Preston P. El holocausto español: odio y exterminio en la Guerra Civil y después. Barcelona, 2011. 864 p.
46. ¿Qué es el “Russky Mir”? *BBC Mundo*. 06 de abril de 2022. URL: <https://www.bbc.com/mundo/noticias-internacional-60528995> (Último acceso: 01 de octubre de 2025).
47. “Quinta columna”: la expresión multiusos que sirvió para comunistas, conspiradores católicos o islamistas radicales. *El País*. 24 de octubre de 2021. URL: <https://elpais.com/ideas/2021-10-24/quinta-columna-la-expresion-multiusos-que-sirvio-para-comunistas-conspiradores-catolicos-o-islamistas-radicales.html> (Último acceso: 10 de octubre de 2025).
48. Ramírez Rodríguez P. Problemas actuales de traducción fraseológica: fraseodidáctica para traductores en formación. *Cuadernos de Rusística Española*. 2021. Pp. 309–320. URL: https://www.researchgate.net/publication/365604954_Fraseologismos_en_el_aula_de_ELE_la_problematika_de_la_traduccion_automatizada (Último acceso: 15 de septiembre de 2025).
49. Real Academia Española (RAE). Diccionario de la lengua española, 23ª edición. Madrid, 2014. URL: <https://dle.rae.es/>. (Último acceso: 15 de octubre de 2025).
50. Seco M., Andrés O., Ramos G. Diccionario fraseológico documentado del español actual. Madrid, 2004. 1120 p.
51. Un plan por hacer, en España y en Europa. *El País*. 31 de marzo de 2025. URL: <https://elpais.com/espana/2025-03-31/una-plan-por-hacer-en-espana-y-en-europa.html> (Último acceso: 01 de septiembre de 2025).
52. Vinyes R. El Estado y la memoria: gobiernos y ciudadanos frente a los traumas de la historia. Madrid, 2009. 656 p.

53. Vydaichuk T. Modifications of Phraseological Units in Modern Ukrainian-Language Mass Media Discourse. *Philological Studies*. Vol. 28, № 1. Kyiv, 2023. P. 34–40. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/45704/1/T_Vydaichuk_ZFS_28_1_2023_FUFKM.pdf (Last accessed: 10.09.2025).
54. Zelensky en el Congreso: “Ucrania nunca se rendirá”. *La Opinión*. 21 de diciembre de 2022. URL: <https://laopinion.com/2022/12/21/zelensky-en-el-congreso-ucrania-nunca-se-rendira> (Último acceso: 20 de octubre de 2025).

Summary

Phraseological units of military semantics reflect a nation's cultural worldview, historical experience, and collective values. Their analysis provides important insights into how different linguistic communities conceptualize and verbalize war-related realities. A comparative examination of Ukrainian and Spanish phraseological units of this type makes it possible to reveal the mechanisms of metaphorization, semantic shifts, and stylistic adaptation of war-related concepts in different cultural contexts. The research focuses on how such expressions function in modern media discourse and reflects the dynamics of public perception and the cultural interpretation of warfare and defense.

The purpose of the research is to conduct a comprehensive linguocultural and comparative analysis of military-themed phraseological units in Ukrainian and Spanish, to identify their structural-semantic and communicative-stylistic peculiarities, and to determine how national and cultural priorities are manifested in speech and translation.

To achieve this aim, the following objectives were set:

- 1) to analyze theoretical approaches to defining the nature and typology of phraseological units;
- 2) to describe the structural and semantic features of phraseological units with military components;
- 3) to classify the units according to semantic, functional, stylistic criteria;
- 4) to examine cultural and figurative differences in the conceptualization of “war” in Ukrainian and Spanish.

The study employs the descriptive method for systematizing linguistic material; the comparative-contrastive method for identifying similarities and differences between Ukrainian and Spanish idioms; component and contextual analyses for exploring inner meaning, figurative structure, pragmatic functions; elements of corpus-based analysis to trace actual usage in the media texts. The empirical material include phraseological units of military semantics extracted from modern dictionaries, scholarly works, and media sources.

The scientific novelty includes a linguocultural and comparative analysis of Ukrainian and Spanish military-themed phraseology. The study systematically classifies these units according to semantic and communicative parameters, revealing mechanisms of metaphorization and functional variation across languages.

Theoretically, the research deepens understanding of the semantic structure and stylistic behavior of phraseological units, as well as of their cultural grounding and communicative potential. Practically, the outcomes of the study can be applied in the teaching of lexicology, phraseology, linguocultural studies, and translation courses. The classified corpus of military-themed idioms can serve as a basis for bilingual Ukrainian–Spanish phraseological dictionaries and educational materials in Romance philology and translation practice.

The thesis consists of a theoretical part, devoted to a review of scholarly approaches to the study of phraseology and its typological classifications; and an analytical part, which includes a detailed examination of Ukrainian and Spanish military idioms. Comparative analysis reveals that both languages employ similar metaphorical models – war as struggle, resistance, or emotional confrontation – but differ in the degree of expressiveness, evaluative connotation, and social sensitivity. Ukrainian idioms often reflect collective resilience and defensive orientation, while Spanish ones tend to emphasize individual determination and expressive dynamism.

The main results of the research were presented and discussed in academic settings. The findings have been published in the article “Military-Themed Phraseology in Spanish Social Networks” (Вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія), which reflects the author’s continuing investigation into phraseological units in digital and media contexts. The publication confirms the relevance and scientific value of the study and demonstrates the integration of its results into broader linguistic discourse.